

Aktivirati vse ustvarjalne sile

Za začetek velja spomniti, da je Litostroj tovarna investicijske opreme. Večino investicijskih organizacij pa so posledice krize našega gospodarstva, ki je hkrati tudi razvojna in naložbena kriza, zelo prizadele. Tako se mnoge organizacije otepajo s težavami pomanjkanja naročil, druge spet, še posebno gradbeniške, z veliko konkurenco, omejenimi cenovnimi možnostmi in podobno. Poleg tega je potrebno poudariti, da pogosto spreminjanje pogojev gospodarjenja in visoka inflacija nikakor ne delujeta v prid doseganja boljših poslovnih učinkov OZD, ki proizvajajo investicijsko opremo.

V tem smislu je treba obravnavati tudi trenutni gospodarski položaj naše delovne organizacije. Letos smo še polno zasedeni z delom; na turbinah — najpomembnejši proizvodni veji — in reduktorjih imamo dovolj naročil za leto 1987 in za naprej, na drugih pa v II. polletju pričakujemo nova naročila. To velja za črpalke, žerjave, TVN, PPO in ulitke. Nekoliko teže bomo pridobili naročila za dizelske motorje. To pa so že dovolj čvrste podloge za plan 1987, ki je v fazi obravnave.

Pri obravnavi tekočih naročil in izvajanju pogodbenih obveznosti beležimo vrsto težav, ki so sicer običajne, je pa precej takih, ki jih ne bi smeli tolerirati. Pri analiziranju gospodarskih razmer sicer dostikrat ne ločimo vzroka od posledice, kar je značilno tudi za nas pri izvajanju pogodbenih obveznosti. Zaradi tega

smo se znašli v začaranem krogu, saj je praviloma mesečna realizacija manjša od planirane, ostali vhodni stroški pa tečejo skoraj po planu. Poleg tega se v zadnjem času srečujemo tudi s pojavom prehitrega angažiranja sredstev.

Vzroki za zmanjšano plačilno sposobnost pa niso samo finančni ali na-

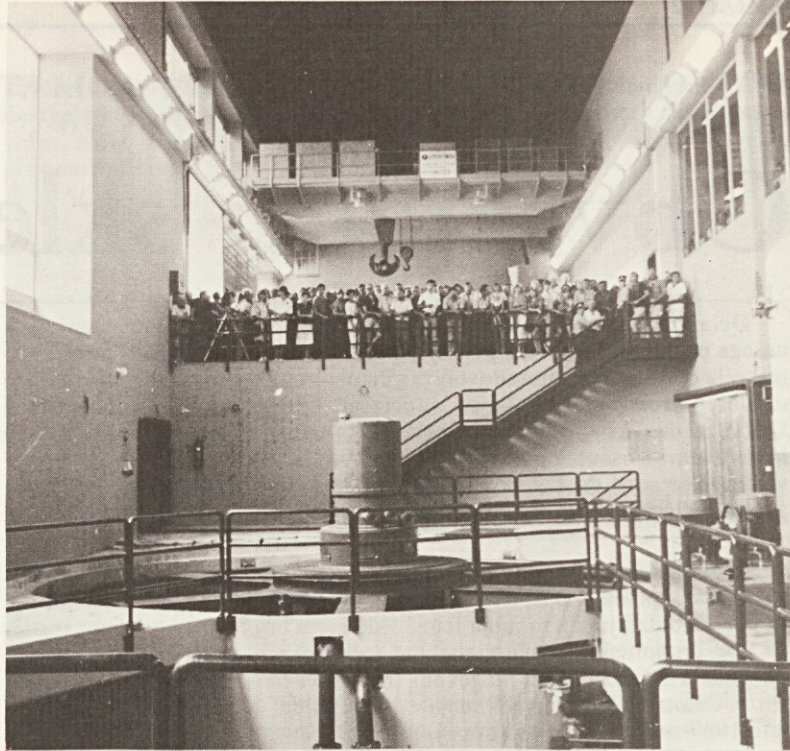
bavni, temveč tudi odvisni predvsem od poslovnega in proizvodnega procesa, od projektiranja do izvedbe naročila. V vsaki fazi se pojavi kakšen zastoj, ki ga je težko nadomestiti in tako smo pri posledici: zamuda rokov, dolgotrajna vezava obratnih sredstev — potrebno je najeti komercialne kredite, ki so bili v I. polletju dražji, kot so znašali osebni dohodki.

To kaže, da se znotraj delovne organizacije v posameznih temeljnih organizacijah in službah le prepočasi prilagajamo novim tržnim pogojem, tako v pogledu organiziranosti prodajnega in nabavnega trga, kakor pri organiziranosti na tehnološkem in proizvodnem področju.

Pozornemu opazovalcu ne bo ušla ugotovitev, da je Litostroj zaradi hitrega razvoja in že prej naštetih ugotovitev najbrž prišel v fazo, ko prejšnja določeno stopnjo razvoja po količini in zahtevnosti proizvodnje in širini proizvodnih programov. Prihajamo v novo stopnjo, ki zahteva nove organizacijske, ekonomske in tehnološke prijeme.

Čeprav Litostrojčani poznamo problematiko je teh nekaj skiciranih

(Nadaljevanje na 3. strani)

HE Mavčiče — cvet v šopku za jubilej

»Ko je sonce zjutraj vstalo,
sem dajal mu hvalo,
da centralo novo
Mavčiče je dalo...«

— bi morda zdaj zapel pesnik tega področja Simon Jenko v kateri svojih lirskih prigodnic. Mi pa le ugotavljamo, da kolikor je bila gradnja te elektrarne na Savi zvezana z neverjetnimi težavami finančnega značaja, kadrovskimi problemi izvajalcev, pomanjkanjem materiala in podobno, toliko bolj prazničen in sončen je bil zadnji julijski dan, ko je predsednik Izvršnega sveta SRS tov. Dušan Šinigoj ob prisotnosti številnih gostov pognal v redno obratovanje prvi agregat te elektrarne.

Litostrojске turbine in pripadajoča oprema predstavljajo pomemben delež pri tej vršni elektrarni v načrtovani verigi nadaljnjih savskih elektrarn, zato ni slučaj, da je bila prav ob tej priložnosti tudi podpisana pogodba za izdelavo tehnične dokumentacije za prvo naslednjo hidroelektrarno — HE VRHOVO.

ETO

39 let Litostroja

Niso še bile zaceljene rane vojnega pustošenja, ko se je v svobodni Ljubljani, na obrobju Šiške dogajalo nekaj velikega. Avgusta 1946. leta je bil položen temeljni kamen, s katerim se je začela izgradnja Livarne in tovarne strojev. Tovarno je gradil delavski razred — za sebe, za potrebe razvoja naše nove Jugoslavije.

Že v začetku septembra 1947. leta je tovarna LITOSTROJ lahko pričela s proizvodnjo. Prvega septembra 1947. leta je ob prisotnosti tovariša Tita prvič steklo železo iz kupolne peči za naše proizvode. S tem se je v celoti uresničila obljuba delavcem, ki jo je izrekel tovariš Luka že pred vojno ob likvidaciji strojne tovarne v Ljubljani. Njegove besede smo zapisali na spominsko obeležje samoupravljanju. Tovarna, ki je dajala in daje zaposlitev tisočim, je pred devetindesetimi leti prav tako septembra dobila svoje polno ime. Ime, na katerega so bili in smo delavci ponosni — TITOVİ ZAVODI LITOSTROJ.

Volja zagnancev, vsakodnevno udarniško delo v ne ravno lahkah življenjskih razmerah tistega časa, je naredilo osnovo za nadaljnji razvoj moderne tovarne. Tovarne, ki se je kar hitro začela srečevati s potrjevanjem svojega dela ne le od Triglava do Đevdelijske, temveč tudi v drugih deželah nerazvitega in visoko razvitega sveta.

Na prehojeni poti teh naših devetindeset let nam ni bilo vedno lahko. V gospodarjenju z družbeno lastnino nam je kakšno leto prineslo nemalo težav. Vendar z lastnim znanjem, voljo in vztrajnim delom smo doslej vedno našli izhod iz problemov, ki so nas pestili.

Tako je tudi danes ob 39-letnici delovne organizacije. Družbene razmere — širše, kot tudi naše, litostrojске, niso lahke. Ugotavljamo, da naredimo premalo in prepočasi. Naj bo ta obletnica tista, ko se bomo delavci Litostroja ob koncu delovnega dne začeli spraševati: »Kaj sem danes napravil več, bolje, hitreje, da bi na plačilni dan lahko imel večji osebni dohodek?« To je pot do naših večjih uspehov! So pa tudi še druge: naši proizvodi so plod lastnega znanja, proizvodni program je zanimiv tako za jugoslovansko tržišče, kot za druge dežele sveta.

Tik pred dnevom obletnice Litostroja smo dosegli še dve delovni zmagi: v pogonu je HE Mavčiče in v daljnem Iraku dajeta elektriko prvi dve turbini na HE Haditha. Devetindesetletnico bomo praznovali s trdno odločenostjo, da bomo Litostrojčani dali svoj prispevek k stabilizacijskim prizadevanjem družbe.

Ob obletnici v imenu samoupravnih organov, družbenopolitičnih organizacij in vodstva delovne organizacije iskreno čestitam vsem našim jubilarantom, od desetletnikov do tistih tovarišic in tovarišev, ki so vso svojo delovno dobo ostali zvesti našemu Litostroju, pa tudi vsem ostalim delavcem Litostroja.

Janko Babič
Predsednik DS DO

Pripravljamo se za naslednje leto

SREDI POLETJA SO TEKLE NA ZBORIH DELAVCEV VROČE RAZPRAVE O POLLETNI BILANCI, AKCIJSKEM PROGRAMU GOSPODARJENJA DO KONCA LETA 1986 IN OBRAVNAVE OSNUTKOV PLANA ZA LETO 1987.

VSE TE AKTIVNOSTI SO V TESNI POVEZAVI, ZATO JE TUDI ISTOČASNOST OBRAVNAV UMESTNA IN KLJUB ZGODNJEMU TERMINU PLANIRANJA ZA NASLEDNJE LETO NUJNO POTREBNA.

Planiranje se je začelo v aprilu po TOZD DS, kjer se je z ozirom na predvidene stroške poslovanja in potrebni dohodek predvidel celotni prihodek TOZD/DS in delovne organizacije kot celote.

Ugotovitve delovnih organizacij o višini sredstev, ki bodo potrebna za izpolnitev planskih nalog so bila do-

ločena s povečanimi planskimi nalogami v letu 1987, inflacijskimi faktorji, delnim povečanjem osebnih dohodkov glede na višje število zaposlenih in povečanjem akumulacij.

Podatke o stroških reprodukcijekega materiala je posredoval toz Nabava, višino amortizacije, obresti

in tečajnih razlik delovna skupnost Posebne finančne službe in računovodstva, stroški energije pa tozdr IVET.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Na 3. strani objavljamo Razpis za dodelitev stanovanj in stanovanjskega posojila!

Otvoritvi nove hidroelektrarne v Mavčičah je prisostvovala množica ljudi. (Foto: B. Francelj)

DPO O AKTIVNOSTIH V DRUGEM POLLETJU ZA ZAGOTOVITEV OPTIMALNEGA REZULTATA POSLOVANJA

Obvezujoči sklepi

Delavci naše delovne organizacije smo nestrpno čakali, da bo znan uspeh našega poslovanja v prvem polletju, saj so nas ocene rezultatov prvega trimesečja opozarjale na nezadovoljiva gibanja o stroških našega poslovanja in na obseg proizvodnje. Tako so se delegati družbenopolitičnih organizacij DO še isti dan, ko so bili izdelani podatki, to je 23. julija sestali na skupni seji in obravnavali osnutek plana DO za leto 1987, akcijski program za izpolnjevanje obveznosti do konca leta 1986 in ocenili rezultate gospodarjenja v prvem polletju.

Henrik Bratkovič je DPO seznanil z osnutkom plana DO za leto 1987, ki je bil izdelan junija in julija letos na podlagi aprilske sezone plana in po podatkih posameznih blagovnih služb. Celotna planirana realizacija v letu 1987 znaša 81 milijard dinarjev in se nekoliko razlikuje od planirane realizacije po blagovnih skupinah, ki znaša 66 milijard dinarjev.

Količinski plan za leto 1987 predvideva 22.924 ton, od tega je zaenkrat pokrito z naročili 8.857 ton. Predvideno je, da bo konvertibilnih deviznih prilivov za 21 milijonov ameriških dolarjev, klirinškega deviznega priliva za 34 milijonov dolarjev, na domačem trgu pa načrtujemo doseči 31 milijard dinarjev.

Celotni prihodki v letu 1987 so po ocenah za 62% višji od tistih za leto 1986, materialni stroški za 9,4%, stroški poslovanja skupna za 49%, dohodka za 60%, čisti dohodek za 93%, osebni dohodek pa za 67%. Kljub znanemu povečanju realizacije pa za leto 1987 planiramo, da bo v DO zaposlenih le nekaj nad 4888 delavcev.

Primerjava planskih zasnov tozdov in delovnih skupnosti z eksterno realizacijo na domačem, konvertibilnem in klirinškem trgu, interno realizacijo ter ostalimi prihodki kaže, da nam manjka okoli 2 milijardi dinarjev, kar bomo morali uskladiti z enotnim planom v naslednjih mesecih.

Miro Jančigaj je delegate družbenopolitičnih organizacij najprej seznanil s predlogom akcijskega programa aktivnosti v drugem polletju s katerim bomo zagotovili optimalne rezultate poslovanja v letu 1986 in kvalitetneje pripravili plan za leto 1987.

Akcijski program pa je tudi točka dnevnega reda za obravnavo in sprejem na zborih delavcev in je v celoti objavljen v knjižici za zbere delavcev kot tudi v tej številki časopisa. Zato navajamo le nekaj podatkov iz uvod-

nih besed generalnega direktorja. Tovariš Jančigaj je posebej poudaril, da mora biti delo vseh služb v tozdih in delovnih skupnostih podrejeno izvršitvi dinamičnega plana DO do konca leta 1986.

Opozoril je, da se že pripravljajo analize, kako povečati uspešnost proizvodnje z večjim pretokom proizvodov ob nepovečanem številu delavcev in s proizvodnjo takih proizvodov, ki bodo pri manjšem deležu nabavljenih materialov in kupljen- cev dosegali večjo tržno vrednost. Iskati bo potrebno tudi možnost povečanja prilivov s konvertibilnega področja.

Poudaril je še, da je kolegij plan DO do konca leta 1986 ocenil za realno dosegljiv.

Terezija Žižić je delegate DPO seznanila s podatki, da je bil do 30. 6. letos ustvarjeni celotni prihodek nad 18 milijard din (53% celotnega plana), porabljenih sredstev je bilo za 13,8 milijarde din (57% celotnega plana), dohodek pa nekaj nad 4,5 milijarde din (44% plana).

Opozorila je, da zakon dopušča možnost revalorizacije zalog in obresti in da se ta del vključi v celotni prihodek. Na tak način je celotni prihodek ustvarjen v višini 22,4 milijarde din (62% letnega plana) in dohodek 7,7 milijarde din (75% letnega plana). Realiziranih OD je bilo za 2,5 milijarde din, izplačanih OD pa za 3,6 milijarde (povprečni OD na zaposlenega je nekaj manj kot 100.000 dinarjev).

Zaskrbnjuje pa so obresti, ki so v prvem polletju znašale kar 4,3 milijarde din.

Generalni direktor je v razpravi delegate družbenopolitičnih organizacij seznanil s predlogom razširjenega kolegija DO glede nagrajevanja delavcev in dvigovanja vrednosti točke na osnovi izpolnjevanja plana DO.

1. septembra 1986 se oceni realizacija plana za julij in avgust. V pri-

meru, da je plan dosežen, je možna korektura vrednosti točke za 10% z veljavnostjo od 1. 8. 1986 za vse delavce DO, če pa plan ni realiziran, se članom razširjenega kolegija DO s 1. 8. 1986 zniža vrednost točke za 5%. Enak postopek in način korigiranja vrednosti točke se uporablja tudi za 31. 10. 1986 ob obravnavi 9 mesečnih rezultatov, pri čemer se vrednost točke glede na dosežen plan korigira s 1. 10. 1986. 30. 12. 1986 se ocenjuje realizacija celotnega plana, pri čemer se vrednost točke glede na dosežen plan korigira na enak način, korektura točke pa velja od 1. 12. 1986.

V primeru, da plan ni realiziran, morajo člani razširjenega kolegija DO samoupravnim organom obrazložiti vzroke za neizpolnjevanje planov.

V nadaljevanju razprave je Josip Klojučar opozoril, da je izdelani akcijski program namenjen v prvi vrsti vsem družbenopolitičnim organizacijam po tozdih in delovnih skupnostih, da ga obravnavajo in delujejo v skladu s programom za doseganje zastavljenih ciljev. Gospodarski položaj DO, ki je v tem trenutku sicer zadovoljiv, pa nalaga vsem, da plan izvršujemo in tako preprečimo, da bi se notranji varnostopolitični položaj poslabšal.

Delegati družbenopolitičnih organizacij so sprejeli naslednja stališča: — Z obravnavanim osnutkom plana DO za leto 1987 se strinjamo in ga predlagamo samoupravnim organom in zborom delavcev v nadaljnjo obravnavo.

— Predlagani akcijski program za izpolnjevanje planskih obveznosti v celoti podpiramo ter zadolžujemo vodstvo tozda/ds, družbenopolitične organizacije in samoupravne organe, da ob obravnavi rezultatov prvega polletja 1986 obravnavajo tudi ta program in sprejmejo zaključke in naloge, ki izhajajo iz programa. Le tako bomo izpolnili sprejeti gospodarski plan DO za letošnje leto.

— Delegati so potrdili predlog kolegija DO glede določanja nagra-

Akcijski programi za zagotovitev optimalnih rezultatov v letošnjem in naslednjem letu

OBNAŠATI SE BO TREBA DRUGAČE

Že rezultati prvega trimesečja so pokazali, da so bila gibanja v stroških našega poslovanja nezadovoljiva in da je bil v primerjavi s količino nabavljenega materiala oziroma kupljencev obseg odpremljene proizvodnje dosti premajhen. Ali drugače — nabava osnovnih materialov in vseh vrst kupljen- cev je bila v primerjavi z obsegom gotove proizvodnje izrazito prevelika.

Enaka slika se je pokazala tudi v aprilu in maju, zato se je v drugem trimesečju že pojavil dvom v realnost plana. Končno pa smo ob koncu prvega polletja prišli do zaključka, da moramo vse napore in prizadevanja podrediti usklajenim in skupnim ciljem, saj je postalo nevzdržno, da iz meseca v mesec prelagamo dogovorjene obveze.

Junija smo ugotavljali, da je vzrok nedovršeni realizaciji proizvodov krivo pomanjkanje materiala in kupljencev oziroma denarja za nabavo. Zato smo že tega meseca nakupili vseh vrst materialov za 1907 mio dinarjev ali za 457 mio več kot smo planirali. Pokazalo se je, da ni res, da pomanjkanje sredstev onemogoča nabavo. V polni meri pa se je tudi izkazalo, da v tovarni nimamo usklajenih planskih funkcij in odločitev, čemur so krivi predvsem nekateri odgovorni posamezniki in strokovne službe. Skratka vsi skupaj zane- marjamo funkcijo usklajenega izpolnjevanja plana, ki naj bi bilo podrejeno skupnemu finančnemu rezultatu blagovnih skupin in seveda planu delovne organizacije.

Na izkušnjah prvega polletja je bil izdelan dinamični plan fakturiranja za drugo polletje in dinamični plan nabav, ki naj bi prvemu planu zagotovil potrebno proizvodnjo in začetek uspešne proizvodnje v naslednjem letu. Slika za drugo polletje je precej ugodnejša, saj bo napram dovršeni realizaciji in s tem fakturirani realizaciji potrebno kupiti neprimerno manj materiala, kot je bilo to v prvem polletju. Tako bo delež nabav napram fakturirani realizaciji le še približno 39 odstoten. In če bomo dinamični plan uspeli realizirati, lahko pričakujemo za letošnje leto kar zadovoljiv poslovni rezultat.

Tako so po akcijskem programu glavne naloge strnjene v štirih točkah:

1. Celoten akcijski program aktivnosti mora biti realizacija dinamičnega plana, ki je bil izdelan 18. 7. 1986.
2. Delo vseh služb v tozdih in delovnih skupnostih mora biti podrejeno izvršitvi tega dinamičnega plana.
3. Realizacijo po posameznih blagovnih skupinah in skupinah morajo kontrolirati in koordinirati skupine direktorjev in strokovnih delavcev, kot je bilo dogovorjeno na razširjenem kolegiju direktorjev pod vodstvom generalnega direktorja.
4. Razširjeni kolegij bo tedensko ocenjeval realizacijo plana.

Ugotovimo lahko, da je dinamični plan možno realizirati, če bomo vse napore usmerili v to. Zavreči moramo tudi ugotovitve, da svojega dela ne moremo opraviti zaradi neizpolnjevanja obvez nekoga drugega, ker vemo, da od tega ne bomo imeli nič. Zato moramo vsi skupaj tudi sami iskati rešitve za razreševanje morebitnih težav in problemov. Kajti vse to se nam bo zelo hitro maščevalo tudi pri naših osebnih dohodkih.

Podobno neusklajenost lahko zasledimo tudi pri pripravi plana za naslednje leto. Zato bo potrebno veliko trdega dela v septembru in oktobru, da si bomo lahko zagotovili dobre osnove za delo v naslednjem letu. Bomo zmogli?

(Povzela M. M.)

jevanja delavcev in določanja vrednosti točke v skladu z izpolnjevanjem plana DO. Delavskim svetom tozdov/ds predlagajo, da ga obravnavajo in potrdijo.

— Delegati DPO so bili seznanjeni tudi z rezultati gospodarjenja v

prvem polletju 1986. Predlagajo, da rezultate gospodarjenja v prvem polletju 1986 obravnavajo upravni odbor DO, samoupravni organi tozdov/ds in zbori delavcev ter jih potrdijo.

Z. Adlešič

Pol leta je za nami

Prvo polletje se je končalo z zakonom o omejevanju razpolaganja z družbenimi sredstvi za negospodarske investicije, za osebne dohodke in splošno porabo, zato nas je še toliko bolj zanimalo kakšna bo naša polletna bilanca in ali so naši osebni dohodki v okviru dovoljenih glede na dosežene rezultate. Tekoči rezultati na področju blagovne realizacije in na področju nastajanja stroškov niso bili vzpodbudni, vendar so bili končni rezultati zadovoljivi. Kljub temu pa ne tako dobri, da bi lahko dodatno povečali vrednost točke, zato bomo to lahko storili v drugem polletju le, če bomo, izpolnjevali mesečne plane.

Ob polletju smo dosegli dohodek 22,4 milijarde dinarjev, kar je 62 odstotkov letnega plana ali za 153 odstotkov več kot lani. Porabili smo sredstva v višini 14,3 milijarde dinarjev, kar je 56 odstotkov letnega plana in ob ugotovitvi, da so stroški previsoki lahko dodamo, da je bila ob takih stroških premajhna realizacija.

Dohodka smo imeli 8,1 milijardo, kar je že 74 odstotkov letnega plana. V primerjavi s istim obdobjem lani pa je večji za 159 odstotkov.

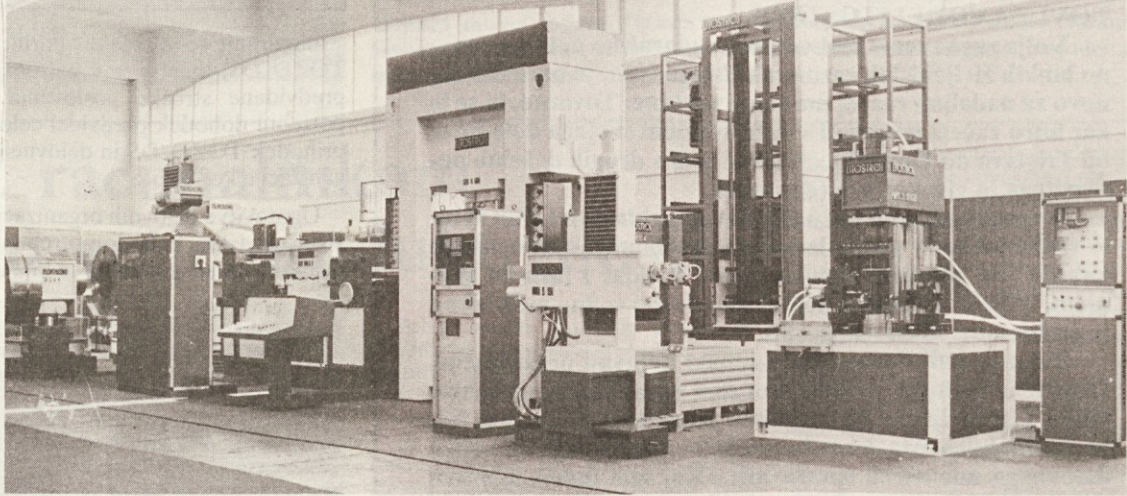
Zelo visoke pa so obveznosti iz dohodka, ki so letos že za kar 114 odstotkov večje od predvidenih. To pa pomeni, da se močno spodbija pogosto proklamirana trditev, da se gospodarstvo zaradi doseganja večje akumulativnosti razbremenjuje raznih dajatev.

Naš čisti dohodek je znašal 5,8 milijard dinarjev, kar je 65 odstotkov plana, realizirani osebni dohodki pa predstavljajo 44 odstotkov predvidenih. Povprečni neto osebni dohodek na delavca na mesec je znašal nekaj manj kot 100.000 dinarjev.

Izrednega pomena za nas bi bilo, ko bi imeli lastni poslovni sklad — lastni kapital. To bi pomenilo ob sedanjih obrestnih merah izreden adut. Poslovanje s krediti je izredno drago in neracionalno, saj smo v letošnjem letu plačali za kredite za obratna sredstva in za tečajne razlike več kot smo v istem obdobju izplačali za osebne dohodke. In glede na to, da je rezultat našega poslovanja v prvem polletju komaj zadovoljiv, bo potrebnih več proizvodnih naporov in bolj načrtno angažiranje sredstev.

Povzela M. M.

BIAM '86

Vsako drugo leto je v Zagrebu organiziran mednarodni sejem orodnih strojev BIAM. Tokrat je bil v času od 16. do 21. junija že osmič.

Litostroj je prikazal svoj zadnji in največji razvojni uspeh s področja preoblikovalne opreme — fleksibilno preoblikovalno celico (na sliki). To je popolnoma avtomatiziran — numerično krmiljen sistem za preoblikovanje pločevine z avtomatsko menjavo orodja in skladiščem orodja. Prvič so podoben sistem prikazali lansko leto na mednarodni razstavi EMO 6 v Hannoveru. Sistem je Litostroj razvijal po posebnem naročilu sovjetske avioindustrije, s katerim se je Litostroj uspelo postaviti v sam vrh razvoja fleksibilnih sistemov v preoblikovalni tehniki. V dokaz temu je tudi zlata medalja za kvaliteto, ki smo jo prejeli na tem BIAM-u.

Med domačimi kupci je ta sistem sprožil le majhno zanimanje, saj je tovrstna oprema približno 10 let pred zahtevami domačih kupcev, kakor tudi pred raz-

vojem ostalih proizvajalcev preoblikovalne opreme. Zato še nekaj časa ne moremo pričakovati prodaje na domačem trgu. Nakup take celice namreč zahteva korenite spremembe v organizaciji dela.

Veliko večje zanimanje so pokazali tuji obiskovalci in to predvsem kupci iz Sovjetske zveze. Tako nas je obiskalo nekaj njihovih delegacij na zelo visokem nivoju.

Ob razstavi so potekala tudi strokovna predavanja iz področja predelave kovin. Na njih je Litostroj predstavil celotni razvoj iz tega področja s posebnim poudarkom na fleksibilnih sistemih za preoblikovanje. Nastopili smo s sedmimi referati, ki so obravnavali celotno problematiko gradnje sodobnih obdelovalnih sistemov. Zanimivost teh predavanj se je odražala tudi v velikem številu obiskovalcev.

Seveda pa gre razvoj naprej in na naslednjem sejmu bomo razstavili še bolj izpopolnjeno in dopolnjeno fleksibilno preoblikovalno celico.

B. Alič

Z rezervacijo do nakupa stanovanja

Investitorstvo smo kot izgleda potisnili vstran in se namesto tega odločili za proizvodno načelo gradnje stanovanj, pri katerem pa je bila doslej vrsta nejasnosti, še zlasti pri financiranju.

Pri soinvestitorstvu so kupci stanovanj zagotovili pretežni delež sredstev ob začetku gradnje, na vloženi denar pa niso dobili nobenih obresti. Po novem pa naj bi vložili več lastnih sredstev kot kreditov ob začetku gradnje in na to dobili tudi obresti. Banka bo obresti združenih sredstev prilagajala obrestni meri, ki velja za kreditiranje izvajalca, to je sedaj 35 % letno.

Banka bo obrestovala združena sredstva od dneva vplačila na račun banke do dneva izplačila na podlagi odpoklica sredstev po tej pogodbi.

Spremenjeni način gradnje pa je zahteval tudi dopolnitev poslovne politike banke za leto 1986 o delu, ki se nanaša na vključevanje banke o financiranju družbene usmerjene stanovanjske gradnje po proizvodnem principu. Ustrezni sklepi so bili sprejeti na Izvršilnem odboru LB, Stanovanjske komunalne banke na 32. seji dne 10. julija 1986.

Pri financiranju družbene usmerjene stanovanjske gradnje po proizvodnem principu se bodo občani in uporabniki družbenih sredstev vključevali v stanovanjsko gradnjo na podlagi rezervacij za stanovanja, ki jih bo izdajal izvajalec stanovanjske gradnje oz. pooblaščen organizacija (ZIL).

Občanom bo pri vključevanju v stanovanjsko gradnjo izvajalec stanovanjske gradnje oz. pooblaščen organizacija izdala rezervacijo za stanovanje skupaj z obrazcem »Načrt zagotavljanja finančnih sredstev za nakup stanovanja«. Rezerva-

cijo in izpolnjen »Načrt zagotavljanja finančnih sredstev« s podatki o sredstvih, ki jih ima in katere predvideva, ter roki, do katerih bo posamezne zneske zagotovil, občan predloži banki, banka pa sklene z njim pogodbo o združevanju sredstev za stanovanje. S tem se bo občan posredno vključil v financiranje stanovanjske gradnje — svojega stanovanja. Rezervacija za stanovanje preneha veljati, če občan v 30 dneh ne sklene pogodbe o združevanju lastnih sredstev za stanovanje, kar je pomembna novost, ki naj bi preprečila prijavljanje za več stanovanj hkrati.

Po sklenitvi pogodbe o združevanju sredstev lahko občan uveljavi pravico do posojila na podlagi izpolnjenega najmanj dveletnega namenskega varčevanja. Posojila na podlagi vezave lastnih sredstev, vezave sredstev organizacij in iz sredstev vzajemnosti pri Samoupravni stanovanjski skupnosti pa lahko pridobi šele po sklenitvi prodajne pogodbe, ki jo bo izvajalec gradnje oziroma pooblaščen organizacija sklepala z občani 3 mesece pred zaključkom stanovanjskega objekta na končno ceno stanovanja. Organizacije zato pogodbo o združevanju sredstev za stanovanje, ki jo občan sklene z banko, upoštevajo kot osnovo za odobritev posojila delavcu (na osnovi vezanih sredstev organizacije v banki in iz sredstev skupne porabe) določijo rok za sklenitev posojilne pogodbe glede na rok dokončanja objekta. Tako bodo organizacije lahko planirale porabo sredstev na daljši rok. Pogodba o združevanju sredstev za stanovanje je tudi osnova za izračun možnega zneska posojila iz sredstev vzajemnosti; dejanska višina posojila se določi po sklenitvi prodajne pogodbe.

Poslovanje po obravnavanem načinu že velja. Glede na dosedanje izkušnje v stanovanjski gradnji pa je težko reči, ali se bo novi način gradnje pospešil in pocenil.

Napovedane so tudi nekatere spremembe na področju monopolistično obarvanih pogodb za nakup stanovanja, čeprav teče financiranje iz izločenih stanovanjskih sredstev že dolgo vemo, da so sedanje pogodbe, prav tako tudi pogodbe zadnjih desetih let, zelo enostranske, saj ščitijo le eno stran, čeprav bi pogodba morala vezati obe pogodbeni stranki. Delovno gradivo takšne pogodbe, ki naj bi v enaki meri ščitila kupce in izvajalce stanovanj, so pripravili v Samoupravni stanovanjski skupnosti Ljubljani. Strokovnjaki Zavoda za izgradnjo Ljubljane so zadovoljeni za odpravo nekaterih pomanjkljivosti do konca septembra. Po sklepu Komiteja za stanovanjsko gospodarstvo je delovno gradivo v razpravi do 10. septembra.

Na seji Mestnega komiteja za stanovanjsko gospodarstvo je bila ponovno poudarjena tudi potreba po enotni informativni službi, kjer bodo občani lahko dobili vse podatke o nakupu stanovanj.

Kljub vsemu se vsiljuje vprašanje, ali lahko pričakujemo pozitivne spremembe na področju usmerjene stanovanjske gradnje v Ljubljani?

D. Perko

Aktivirati vse ustvarjalne sile

(Nadaljevanje s 1. strani)

ugotovitev potrebnih za opredelitev skupnih akcijskih nalog.

Zbori delavcev, ki so obravnavali polletne rezultate gospodarjenja, so sprejeli tudi akcijski program za izpolnitev planskih obveznosti do konca letošnjega leta. Ugotovljeno je bilo, da bo drugi del poslovnega leta zelo zahteven. Realizacija dinamičnega plana je pogoj za življenje in razvoj temeljnih organizacij in celotne delovne organizacije, česar se de-

lavci zavedajo. Še več: pričakujejo, da gre to pot zares, ker se zavedajo, da je le ustvarjeni dohodek podloga za razporejanje čistega dohodka za osebne dohodke, skupno porabo ter akumulacijo. Poleg ostalih pogojev za izvršitev plana je tudi samoupravljalno razporejanje delavcev zagotovilo za uspešno uresničitev v akcijskem programu opredeljenih obveznosti. Vendarle tega ne bomo dosegli z načelnim priseganjem in

obljubami, pač pa s konkretno in boljše organiziranostjo dela in proizvodnih procesov od prodaje, projektiranja, preko nabave, livarn, obdelave do montaže.

V vseh blagovnih skupinah je potrebno razrešiti materialna vprašanja kompletiranosti, saj vemo, da so nekateri objekti izgotovljeni in kompletirani 95 odstotno ali še več, ni jih pa možno dokončati, ker manjkajo kritični elementi iz uvoza ali z domačega trga.

Delovanje naših služb mora biti bolje organizirano, dinamičnejše, lažji način dela, ki se še sem in tja pojavlja, moramo odpraviti.

Izhod iz takih in podobnih težav v Litostroju vidimo v aktiviranju lastnih sil — kakovostnih dejavnikov gospodarjenja; v znanju, boljši organizaciji dela, uvajanju sodobnih tehnoloških postopkov, v boljšem nagrajevanju delavcev, ki delajo zavzeto in ustvarjalno. Prav to morajo subjektivni dejavniki — družbenopolitične organizacije, samoupravni in poslovodni organi ter strokovne službe uresničiti. Litostroj ima nekaj, česar mnogi drugi kolektivi nimajo — ima veliko usposobljenih in tovarni privrženih kadrov, ki pošteno in zavzeto delajo in so delali ter živeli s tovarno takrat, ko je bilo problemov manj, in takrat, ko je bilo treba pljuniti v roke.

Kolegij delovne organizacije, ki od meseca maja dalje tekoče, tudi po trikrat tedensko obravnava vsa najpomembnejša vprašanja izpolnjevanja plana, ocenjuje, da bo dosežena v II. polletju skozi dosledno realizacijo finančnega plana in podreditve finančnih tokov delovnemu procesu večja skladnost blagovnih in denarnih tokov in bomo ob koncu leta lahko ugotovili ugodnejše poslovne rezultate.

Henrik Bratkovič

J. Elihan

Kako bomo gospodarili

(Nadaljevanje s 1. strani)

Po teh podatkih smo zbrali vrednost potrebnega celotnega prihodka v višini 76 milijard dinarjev.

Vrednost eksterne realizacije smo dobili po temeljitih analizah poslovnih odborov blagovnih skupin, ki so po prvih ocenah predvideli 66,5 milijarde din, upoštevajoč vrednost dolarja okoli 600 din in tudi pripadajoče stimulacijo za konvertibilni izvoz.

S konvertibilnim izvozom bomo dosegli 21 milijonov ameriških dolarjev, s kliriniškim pa 34,5 milijona kliriniških dolarjev. Ker pa imamo po planu predvidenega uvoza okoli 9 milijonov ameriških dolarjev in ga tako kot izvoz preračunavamo po tečaju 600 din, se celotni prihodek poveča s 76 na 81 milijard dinarjev.

Skupno s prihodki neproizvodnih storitev in internega poslovanja ugotavljamo, da bi za pokritje plana celotnega prihodka potrebovali še okoli 2 milijardi dinarjev eksterne realizacije.

Precej bolj zaskrbljujoča je pokritost blagovnih skupin z naročili, kjer je plan trenutno pokrit okoli 39 %, vemo pa da imajo nekatere od nepo-

Na podlagi 49. in 58. člena Pravilnika o reševanju stanovanjskih potreb delavcev in po sklepu delavskih svetov tozdog Institut, Prodaja, Nabava, Livarne, PZO, Obdelava, Montaža, TVN, PPO, IVET, ZSE, SŠTS in delovnih skupnosti PFSR in SSP objavljamo

Razpis

za dodelitev stanovanj in stanovanjskega posojila za skupno reševanje z OZD zakonca

Na razpis se lahko prijavijo delavci, če:

- nimajo stanovanja,
- imajo premajhno stanovanje glede na opredeljene stanovanjske standarde,
- imajo nefunkcionalno stanovanje, ker je brez ustreznih pritisklin,
- stanujejo v barakah in provizorijskih oz. stanovanjih, ki ne ustrezajo sanitarno-higienskim pogojem.

Pomoč pri reševanju stanovanjskega problema se pod enakimi pogoji zagotavlja tudi upokojenim delavcem, če pred upokojitvijo niso imeli rešenega stanovanjskega vprašanja.

Delavec, ki mu je že bil dodeljen kredit, nima pravice sodelovati na razpisu za dodelitev stanovanja.

Po tem razpisu bodo dodeljena vsa stanovanja, ki bodo kupljena, ki se bodo sprostila oz. pridobila na kak drugačen način za potrebe posamezne temeljne organizacije ali delovne skupnosti do potrditve nove prednostne lestvice.

• • •

Delavci tozda/ds lahko rešujejo stanovanjsko vprašanje tudi z združevanjem sredstev v OZD, kjer so zaposleni njihovi zakonci.

Višina stanovanjskega posojila za skupno reševanje z OZD zakonca je določena s planom porabe stanovanjskih sredstev za leto 1986. Višina je odvisna od števila družinskih članov prosilca. Sredstva bodo na razpolago do konca leta 1986.

Po planu je na razpolago naslednje število soudeležb:

— Institut	2 soudeležbi
— Prodaja	1 soudeležba
— Nabava	1 soudeležba
— Livarne	2 soudeležbi
— PZO	1 soudeležba
— Obdelava	2 soudeležbi
— Montaža	1 soudeležba
— TVN	2 soudeležbi
— PPO	1 soudeležba
— IVET	2 soudeležbi
— SSP	1 soudeležba

Prošnja delavca za dodelitev stanovanja oz. soudeležbe na podlagi razpisa mora vsebovati:

- osebne podatke delavca,
- podatke o sedanjih stanovanjskih razmerah,
- podatke o tem, ali je delavec oz. njegov zakonec lastnik ali solastnik stanovanja ali stanovanjske hiše,
- socialne razmere delavca in njegove družine.

Prošnji mora delavec priložiti vso dokumentacijo, s katero dokazuje resničnost svojih navedb. V kolikor prošnji ne priloži potrebne dokumentacije, niti v roku za dopolnitev, se prošnja ne upošteva.

Rok za prijavo na razpis je od 1.—15. septembra 1986.

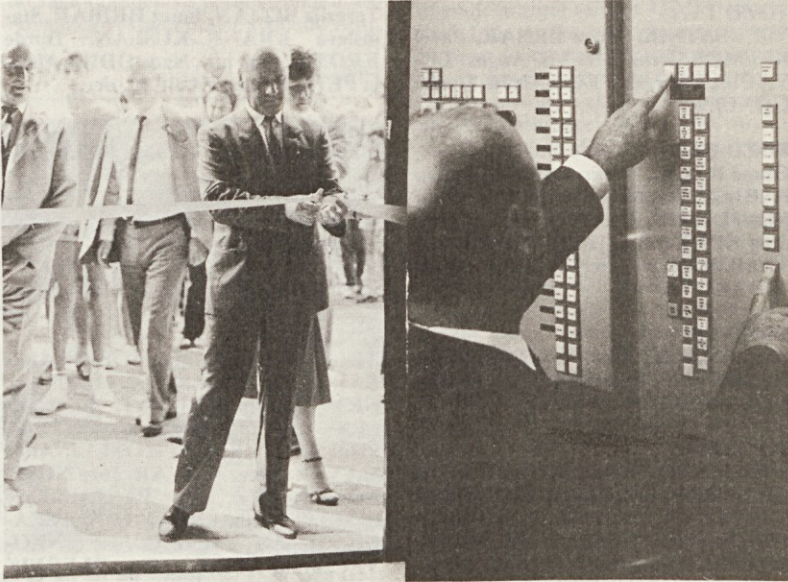
Prijave, ki bodo vložene po izteku roka, se ne bodo upoštevale.

Na razpis se delavci prijavijo na posebnem obrazcu, ki ga dobijo pri predsedniku stanovanjske komisije tozda/ds.

Predsedniki stanovanjskih komisij so:

— DS SSP	Vinko Štruklec	int. tel. 1357
— PUM	Ivan Bašnec	int. tel. 2008
— Montaža	Jože Avbelj	int. tel. 4041
— TVN	Brane Živković	int. tel. 5043
— IRRP	Drago Lesjak	int. tel. 1653
— IVET	Jure Remih	int. tel. 8030
— Obdelava	Jovan Simić	int. tel. 3037
— PZO	Janez Žmavc	int. tel. 6023
— PPO	Anton Košiček	int. tel. 7055
— DS PFSR	Slavka Horvat	int. tel. 1411
— ZSE	Nataša Fister	int. tel. 1013
— Nabava	Tahir Malagić	int. tel. 1777
— SŠTS	Miroslava Čater	int. tel. 1802
— Prodaja	Tomaz Štembal	int. tel. 1561

HE MAVČIČE

Prerezali so trak in pritisnili na gumb... in v električno omrežje so pritekli novi kilovati. (Foto: B. Francelj)

Jubilanti - v letu 1986

10-LETNIKI	20-LETNIKI
TOZD ZSE Šerifa ČEHIĆ, Fatka HAŠIĆ, Nikola JUG, Ostoja MILOŠEVIĆ, Marija ŠIMIC TOZD SŠTS Elizabeta KOMEL, Ana Marija KOŽELJ, prof., Slobodan NIŠAVIĆ, dipl. ing. DS SSP Stevo GLUMPAK, dipl. ing., Zdenka PATE, Ivica ANDRIJANIĆ, Feriz BEČIRI, Ivan BORKOVIĆ, Dževad GERZIĆ, Miloš KLEPIĆ, Vasja KREFT, Marijana MEGLIĆ, Natalija NOSE, Marija RAUH TOZD IRRP Igor BEGUŠ, dipl. ing., Marija BRVAR, Stanka GRM, Viktor GROHAR, ing., Alfred ISKRA, dipl. ing., Janez MRKUN, ing., Blanka NIKOLČIĆ, Anica NOVAK, Verica SMERKOLJ, Ivan ŠVERKO, dipl. ing., Franc TOMŠIĆ, dipl. ing. TOZD NABAVA Filip KRIŽNIK, Mladen TOPALOVIĆ TOZD PRODAJA Božidar ALIĆ, Branko JEREB, Zvonko PRIMC, ing., Marta URANKAR TOZD PTSE Fuad DOMAZET, Silvester GABER, Janez JEKOVEC, Branko ŠKOFLEK, Franc ŠKRLEP TOZD PFSR Olga ČAVLOVIĆ, Stanka JOVIČIĆ, oec., Franjica KOVAČ, Katarina MARKAČ-PLANA, Dragica POTIĆ, Zdenka POZDEREC, Peter PRIJATELJ, Bogdan ŠTIMEC, Darinka TRLEP, Alenka JESENŠEK TOZD PUM Stjepan BRAJAK, Zlatko BUKOVEC, Branko BURSAC, Luka DOMINKOVIĆ, Bogoslav ĐOKIĆ, Fikret ĐULOVIĆ, Tomislav ERCEG, Zdravko FAŽON, Marjan JANČIĆ, Andrija JURIĆ, Stjepan KUZEL, Slavko MAJKIĆ, Lidija MARKOJA, Adem MUHAREMI, Radivoje MITROVIĆ, Sead NADAREVIĆ, Spasoje NIKOLIĆ, Damir RUDNIČKI, Roman SERNEC, Dragutin VALPATIĆ, Franc ZORAN, Leon ZORE TOZD OBDELAVA Ivan BAJAN, Vojko BLAŽEVIĆ, Janez CEGLAR, Srečo ČOP, Mate ČULAV, Janez DOLINAR, Franc FABJAN, Vjekoslav JANTOL, Anica KLAVS, Jakob KNEŽ, Rado KOCJANČIĆ, Zlatko KODRIĆ, Rajko KOLEGAR, Marjan KOPRIVEC, Janez KRAŠEVEC, Jaka LAVŠ, Tomislav MILOVANOVIĆ, Branislav NJENJIĆ, Bojan PANIĆ, Mirko PICEK, Rufik SALIHOVIĆ, Meho SELIMSPAHIĆ, Jovan SIMIĆ, Marica ŠIRCELJ, Marijan ŠKVORC, Alojz VIDMAR, Ciril ZABRET, Alojz NOVAK TOZD MONT Kasim AVDIĆ, Božidar BARTOLIĆ, Luka ČORKOVIĆ, Bojan Gerdina, Rajko GRMOVŠEK, Tomaž HERCIGONJA, Dragutin JERAS, Albin KALIŠČAR, Bruno MAROLT, Bojan PULKO, Zineta RADAK, Dragutin ŠUT, Marko ZOREC TOZD TVN Vid BLATNIK, Janez ČRNAK, Pavel KLEMEN, Irena KREVS, August LEVAČIĆ, Vladimir VELIKANJE, Duško GONČIN TOZD PZO Đurađ BABIĆ, Marko BASRAK, Albin FABJAN, Rudolf JAMBROŠIĆ, Nedjelko JURIŠIĆ, Živorad KONDIĆ, Miodrag KRNETIĆ, Ilija PRONJ, Miodrag VASILJEVIĆ, Robert ŽAGAR, Petar VIDAKOVIĆ TOZD PPO Josip BIJELIĆ, Jakob KARMEL, Jože KERŠMANC, Franci KOVAČ, Dušan-ka MANDIĆ, Štefan ZAVEC TOZD IVET Šefik BOSNIĆ, Tomaž BUŠLJETA, Izidor CUKJATI, Zdenko FABIĆ, Bojan FERBEŽAR, Ivan FLIS, Peter FLORJANČIĆ, Franc HIMELRAJH, Jože JESENOVEC, Janez KLAVS, Gregor LEVEC, Maks OMERZO, France OSREDKAR, Andrija VASILJEVIĆ, Jožefa ZRIMŠEK	DS SSP Majda ROJINA OA Iva LJUBIČ TOZD IRRP Božidar KUKAR, dipl. ing. TOZD NAB Tomislav KADUNC TOZD PROD Breda GROBIN, Katica HENC, Dušan VODOPIVEC DS PFSR Dušan VULETA TOZD PUM Stipo BARIŠIĆ, Radomir BUNDALO, Franjo DIZDAREVIĆ, Drago ERŽEN, Petar GAKOVIĆ, Janez GLADEK, Anton HAJŠEN, Lazar KONDIĆ, Marjan PAVLIN, Julijan PUGELJ, Jožef SADAR, Jože STRUNA, Petar VUJAŠKOVIĆ, Jovan MAJKIĆ, Rajko BURSAC TOZD OB Anton BIZJAK, Božo JORDAN, Emil KRAMŽAR, Vlado LEPEN, Miha PIRC, Anton SMOLIĆ, Alojz SREBRNIĆ, Franjo ŠPEHAR, Ciril ZAJC, Fadil ZEC TOZD MONT Branko COTMAN, Josip JÄGER, Franc KOVAČIĆ, Veselko MARKOVIĆ TOZD TVN Franc HOČEVAR, Branko ŽIVKOVIĆ TOZD PZO Boško BJELIĆ, Jože PEČJAK TOZD PPO Hasan BURNIĆ, Ludvik GORJANC, Jože KASTELIĆ, Andrej SEKAČ, Alojz ŠAVRIĆ TOZD IVET Jože BOLA, Franc GRABNAR, Aladar HORVAT, Milan PETELIN, Karel ULES DS SSP Antonija BAN, Anton LESJAK, Franc GLOBOKAR, Stanislav JANČAR TOZD IRRP Marija ANŽUR, Jožica BOVHA, Matija JELENC, Slavica NOVAK, Matis PRESEČNIK, Matilda REP, Andrej TREBŠE, Marija ROTAR, Niko VUJOŠEVIĆ, mag. TOZD NAB Ana ČESNIK, Darinka HRASTAR, Jože JUVAN, Boris LETNAR, dipl. ing., Vinko UDOVČ TOZD PROD Terezija BIZJAN, Janez HRIBAR, Stanislava KRANJC-KUŠLAN, Đorđe KROTIĆ, dipl. iur., Nada ODEB, Marija PETEH, Šime ZUBČIĆ, oec. TOZD PTS Ljubomir PALAČKOVIĆ, Martin TEGELJ DS PFSR Marija COLNARIĆ, Slavka HORVAT, Martina MERVIC-TRAMTE, Iva SIROTKA, Milan ZAJC, Jože ŽELJKO TOZD PUM Alojz BLATNIK, Anton BOBEN, Alojz CAPUDER, Mustafa GALIĆ, Franc GRM, Viktor HROVAT, Jože JELENC, Franc JENKO, Franc KOTNIK, Franc KOTNIK, Ciril KOŽELJ, Alojz MAVER, Janez MRVAR, Jože NOSE, Anton PAPEŽ, Franc PEČJAK, Jože PERPAR, Rafael ROGAČ, Ivan SLADIĆ, Stanislav SMOLIĆ, Jože ŠINKOVEC, Franc ZGONC, Mirko ŽLEBNIK TOZD OB Lidija ARHAR, Stanislav CIZEL, An-

ton DELEJA, Franc ERBIDA, Anton GRUDEN, Franc HANČIĆ, Franc HOFBAUER, Ladislav KRAGELJ, Jože LUKUNIĆ, Gera MARKOVIĆ, Stanislav NEMANIĆ, Mihael OGOREVC, Jože PAVLIĆ, Franc PEKOLJ, Anton PRELOVŠEK, Ivan PRISLAN, Ivan PUSTOSLEMŠEK, Jože RUS, Anton ŠPAROVEC, Anton VIDIC, Anton ZABUKOVEC TOZD MONT Konrad BLAŽ, Slavko CERKVENIK, Jože ČANŽEK, Jože ČEH, Vinko ČEH, Mirko ČEPURAN, Jože ERMENC, Henrik HOČEVAR, Zdravko HRIBERNIK, Silvester JAKOŠ, Peter KOŠIR, Ivan KOŠTRUN, Branko KRŽAN, Adolf MIHELIĆ, Branko-Franc PIKL, Ivo VODUŠEK, Ivan REP TOZD TVN Jože IVANETIĆ, Anton KOSI, Stanislav PREPADNIK, Anton SLADIĆ, Rudolf VEBER, Anton VOVK TOZD PZO Martin BREZOVNIK, Bernard DOLENC, Anton HOČEVAR, Ignac HORVAT, Velimir ILIĆ, Stanislav KASTELIĆ, Božo KECMAN, Jože POTREBIN, Peter URŠIĆ, Janez VIRAG, Rade VUNJAK TOZD PPO Štefan CANKAR, ing., Petar ČAVIĆ, Vasilije PAVLOVIĆ, Drago STEVANOVIĆ, Franc STIBRIČ, Anton TURK, Franc ŽMAVC TOZD IVET Ferdo BELE, Jože BOŽIČ, Ivan BUKOVEC, Alojz PLAZNIK, Karel SKOK, ing., Franc STRNIŠNIK, Jože VIDRIH, Alojz ZADRAVEC	30-LETNIKI TOZD ZSE Mirko KOŠIR, Marija NOVAK DS SSP Martina SRPČIĆ, Ivan JARC, Drago POJE TOZD IRRP Rajko FRANK, ing., Brane LEKSOVEC, Janez RODE, ing., Franc SNOJ, Ciril ZOR TOZD NAB Anton MIKLAVČIČ TOZD PROD Vera KOPINIĆ, Alojz NOVAK, Marija OBERSTAR, Drago OBLAK, Marija ŠKRJANEC, Viktor TOMAŽIČ, Anton ZOBEC TOZD PTS Terezija KOSTREVC DS PFSR Janja IVAČIČ TOZD PUM Alojz BIVIC, Omer JELEČEVIĆ, Franc KONJAR, Marjan KOS, Marija LAH, Ciril PETERCA, Franc PREGRAD, Anton PREŠEREN, Rudolf ŽUČKO TOZD OB Franc DOBNIKAR, Leopold GRAH, Anton HITI, Stane KROFOGEL, Jože MARIČ, Stanislav MUCHER, Franc OMEJEC, Anton PIRNAT, Branko SERŠEN, Jernej SITAR, Ivo ŠNAJDER, Aleksander ŠTINEK, Matevž ŠUŠTERŠIČ TOZD MONT Slavko CERKVENIK, Štefan DROBNIĆ, Stanislav FRELIH, Janez GROZNIK, Danilo PEČAR, Peter REPOVŽ, Anton SUŠNIK, ing., Andrej ŽEBAVEC TOZD TVN Anton KOSI, Jože KUŽNIK, Franc ŠRAMEL, Stane ŠTIFTAR TOZD PZO Pavel BREZNIKAR, Stanislav GUZELJ, Velimir ILIĆ, Gvido IVANOVIĆ, Janko REMŠAK, Anton KRANJC TOZD PPO Janez SOKLIČ, ing. TOZD IVET Stane KOCJAN, Dušan TOMŠIĆ, ing.

Turbinska slavlja, jubileji, priznanja

Poleg velikega slavja ob začetku obratovnja prvih dveh agregatov HE HADITHA (o čemer bomo poročali posebej) so bili v zadnjem času predstavniki naše DO vabljeni na nekatera pomembna slavja v domovini — prirejena ob delovnih jubilejih, uspešnem delovanju dobavljenih naprav in drugih priložnostih. Prav je, da to vsaj kratko omenimo tudi v časopisu, kajti take poteze niso le dokaz poslovne pozornosti kupcev do dobavitelja, ampak tudi izraz zadovoljstva in priznanje kakovosti; še posebej pa nudijo priložnost za koristno, sproščeno srečanje sodelujočih partnerjev, na katerem marsikak tovariški razgovor postane kasneje večstranski koristen poslovni dogovor.

80 LET HE »MANOJLOVAC«

Veliko slavje so pripravile Hidroelektrarne na Krki in Zrmanji iz Knina, ko so na dan JUGEL-a (vrhovni poslovni organ jugoslovanskega elektrogospodarstva) združile praznovanje 130-letnice rojstva velikana elektroenergetike Nikole Tesle z 80-letnico ene najstarejših jugoslovanskih elektrarn — HE MANOJLOVAC. V tej elektrarni v kanjonu gornjega toka reke Krke (gotovo ste že občudovali vsaj slike njenih čudovitih slapov v spodnjem teku) so sicer vgrajeni tudi stroji, vendar litostrojskega deleža pri obnovi, rekonstrukcijah ter vzdrževalnih in remontnih akcijah ne gre zanemarjati. Tako so kljub starosti v obratovanju še vedno vsi štirje agregati z dvojnimi Francisovimi turbinami skupne moči 24 MW.

Na slavju je delavski svet elektrarne podelil med drugimi tudi naši delovni organizaciji spominsko plaketo, nekaterim zaslužnim Litostrojčanom pa posebna osebna priznanja.

10 LET HE »PIVA«

V času izdelave smo to elektrarno imenovali z delovnim geslom HE MRATINJE. V slikoviti soteski črnogorske reke Pive so bile za betonsko pregrado svetovnega slovesa vgrajene tri Francisove turbine moči po 11 MW. In tam se neutrudno vrtijo dan za dnem, noč za nočjo — odslej že z nalepko prve pomembnejše obletnice — 10 let.

Spominska plaketa delovni organizaciji Litostroj in lepa priznanja njenim sodelavcem dokazujejo, da je vgrajena oprema kvalitetna in elektrarna gotovo ne obratuje z izgubo.

Od ožjih sodelavcev pri tem energetskega objektu sta ob slavju prejela visoki državni odlikovanji red zaslug za narod s srebrno zvezdo tudi Litostrojčana projektant Leopold Malovrh in vodja strokovne ekipe vzdrževanja tekačev Alfred Këlner.

HE »MAVČIČE« ZDAJ ZARES

V skupino nedavnih pomembnih praznikov spada tudi začetek obratovanje HE MAVČIČE, o čemer objavljamo fotografijo in kratek zapis na naslovni strani časopisa. Daljši članek z izčrpnimi podatki o graditvi te elektrarne bomo objavili po začetku še drugega agregata v obratovanje. Dela so v končni fazi in bo tako ta — po mnenju izvedencev ena najlepših v naravno okolje vkomponiranih elektrarn, po svoji zasnovi pa zares moderna, povsem avtomatizirana elektrarna — v polni delovni sposobnosti še pred jesenskim deževjem.

Javna priznanja, izrečena sodelujočim na slovesnosti začetka obratovanja elektrarne, pomenijo več kot samo besedo zahvale, ampak so dokaz resnične delovne povezanosti graditeljev in njihovega skupnega veselja ob doseženem cilju.

ETO

POSEBNA NAGRADA ZA POLNO DELOVNO DOBO V DO

TOZD ZSE
Ana ROSSI
SSP KSS
Janez STARAŠINIČ

TOZD IRRP
Bojan ROZMAN

TOZD NAB
Janez MESARKO

TOZD PUM
Nada PIVK, Stanislav MESARKO, Jože TEKAVČIČ

TOZD OB
Marija KLADNIK, Stane KUŠTRIN

TOZD MONT
Franc SAZONOV

Jubilanti - jubilanti - jubilanti

Po kongresih

Iztekle se je kongresno obdobje. Veliko smo razmišljali o kongresih in veliko pričakovali od njih. Vendar bi bilo iluzorno pričakovati, da bodo kar naenkrat kongresi spremenili naš težaven položaj na vseh področjih družbenega življenja, na vseh nivojih od krajevne skupnosti do federacije.

No, vrnimo se k samim kongresom, torej k partijskim, sindikalnim, mladinskim in borčevskim. Če bi naredili kratko analizo, bi lahko ugotovili, da so si bili podobni, da so na njih udeleženci razpravljali skoraj o vseh pomembnih družbenih vprašanjih, o kriznem stanju, o dobrih in slabih rezultatih itd. Vendar smo opazili rahlo razliko med sindikalnim in partijskim na eni ter mladinskim in borčevskim na drugi strani. Gre predvsem za to, da so bili mladinski in borčevski kongresi veliko bolj kritični do družbenega stanja. Kar se tiče kongresov, mislim tu predvsem na zezne kongrese, lahko ugotovimo nekatere spremembe v primerjavi s prejšnjimi kongresi. Poglavitna sprememba je bila v tem, da so bili delegati bolj kritični, saj se zavedajo položaja Jugoslavije. Na predhodnih kongresih smo se v glavnem hvallili z doseženim, sedaj tega ni bilo več. Na XIII. kongresu ZKJ so sprejeti sklepi, ki obvezujejo članstvo, da takoj stopi v akcijo, da na osnovi resolucije vsi organi in organizacije izdelajo svoje lastne programe. Osebnostno menim, da programi ne bi smeli biti preobširni, da morajo biti kratki in jasni, obstajati mora tudi realna možnost, da se uresničijo v praksi. Poglavitna naloga Zveze komunistov kot vodilne idejnopoliitične sile je krepiti in nadaljnji razvoj socialističnih samoupravnih odnosov. Samoupravljanje mora zlasti v kriznih razmerah postati gonilna sila naše družbe. Samoupravljanje je na sedanjih stopnjah razvoja najbolj potrebno. Zadnji čas je, da delavski razred dejansko postane tisto, za kar smo ga opredelili v Ustavu, v Zakonu o združenem delu, partijskih dokumentih itd., to je, da dejansko postane nosilec oblasti, da upravlja z materialno bazo, z dohodkom, z akumulacijo, s sredstvi skupne porabe itd. Tudi sindikat mora enkrat preiti iz svoje apatičnosti, mora se uveljaviti kot množična organizacija delavskega razreda. Sindikat je v preteklem obdobju premalo storil, da bi se položaj delavca izboljšal. Lahko se vprašamo, kaj je sindikat naredil pri brzdanju inflacije, ali je življenjske stroške postavil na realno raven, ali je vsklajeval cene, osebne dohodka...? Sindikat ni samo zato, da preskrbi ozimnico, je nekaj popolnoma drugega! Ena od osnovnih nalog sindikata je pridobivanje in delitev dohodka, delavsko samoupravljanje, delegatski sistem in drugo. Zapom-

niti si moramo, da smo sindikat vsi zaposleni, da to ni samo predsednik sindikata ali odbor. Na to prevečkrat pozabljamo! In kako je z mladinsko organizacijo? Na XII. kongresu ZSMJ je bila med drugim tudi znana zahteva ljubljanskih mladincev. Menim, da o samih predlogih nismo pravočasno razpravljali pred kongresom, vsaj ne v osnovnih organizacijah ZSMS. Sama peticija govori o nekaterih predlogih, katere je nemogoče sprejeti vsaj v sedanji situaciji v Jugoslaviji, pa tudi v svetu. Peticija najprej zahteva na nek način ukinitvev služenja vojaškega roka, oziroma se zavzema za civilno služenje vojaškega roka. Poziva vse vojake sveta, da odpovedo poslušnost generalom. Kar se tiče Jugoslovanske ljudske armade in njene mirnodobne vloge v SFRJ in svetu ter celotne koncepcije splošnega ljudskega odpora in družbene samozaščite je o tem govoril tovariš Tito že leta 1979 v Karadordevem. Zato ni potrebno razlagati, kakšno armado moramo imeti ter kakšno stanje vlada v svetu. Peticija tudi zahteva odpravo štafete mladosti in proslave dneva mladosti v Beogradu na stadionu JLA. Strinjam se, da je potrebno vse prireditve in manifestacije skriti v okvir realnih materialnih možnosti. Organizirati je potrebno takšne proslave, na katerih bi mladi pokazali svoje sposobnosti in ustvarjalnosti. O štafeti mladosti bi morali podrobno razpravljati takoj po smrti tovariša Tita. Tedaj smo se odločili za štafeto in za proslavo dneva mladosti. Zakaj naenkrat taka sprememba v načinu mišljenja? Peticija govori tudi o uzakonitvi prekinitev dela. Osebnostno menim, da v naši družbi obstajajo ustrezni organi in organizacije, preko katerih naj bi odpravljali vse probleme in vsa žgoča vprašanja. To bomo dosegli predvsem z uveljavljanjem samoupravnih socialističnih odnosov ter z doslednim delovanjem DPO, zlasti ZK in sindikata. Peticija tudi govori o ukinitvi smrtnih kazni v Jugoslaviji. Tudi o tem vprašanju bi morali dobro premisliti, kajti za to v sedanjem trenutku ne obstajajo realni razlogi, tako da je smrtna kazen potrebna predvsem kot preventiva. Smrtna kazen se po Ustavu SFRJ izreče samo za huda kazniva dejanja. Predlogi slovenskih mladincev niso slabi, vendar v trenutnem položaju v Jugoslaviji in v svetu ne obstojajo razlogi in pogoji, da bi vse ti uresničili in praksi.

D. Jovanović

Delovna skupina za mirovna gibanja pri Republiški konferenci ZSM Slovenije je v začetku leta 1985 odprla razpravo o problematiki »oporečnikov po vestih«, torej o tistih posameznikih, ki zaradi nesoglasja svoje vesti odklanjajo služenje vojaškega roka v oboroženih silah.

Mirovna gibanja in priznanje ugovora vesti

Šele v zadnjem letu je stopil v ospredje pojem ugovora vesti o služenju vojaškega roka, kjer se ta konflikt vesti posameznika z družbenimi normami odraža na najbolj drastičen in represiven način.

Posameznik, ki zaradi različnih zunanjih ali notranjih impulzov, ki v njem ne vzpodbujajo kulturno oziroma ideološko pogojenih oblik reagiranja (nasilnost, razdiralna tekmovalnost), lahko izoblikuje: lastno miroljubno zavest ali prepričanje.

Pri oblikovanju miroljubne vesti bi lahko našli naslednje motive:

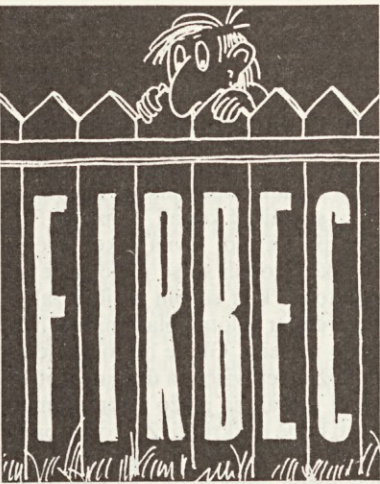
- **Verski motiv.** Krščanski nauk vključuje splošno bratstvo, ki bi lahko (ob ravno tako vesplošni izvirnosti) zbližalo vse ljudi preko zaprek nacionalnosti in različnih ideologij.
- **Človekoljubni, humanistični motiv.** Tovrstni oporečnik se upira vojski, oznanujoč nesmisel vojne in priprav na vojno, ki jo ima za organiziran zločin.
- **Svobodoljubni — anarhistični motiv.** Posege države, ki pod zastavo služenja narodu vpeljejo obvezno služenje vojske, razumejo ti oporečniki kot največjo oviro do osnovnih človekovih svobod in pravic posameznika do samoopredelitve.
- **Avtentični politični in filozofski motivi.** Tovrstni oporečnik pa je ponavadi tisti, ki svojemu dejanju zavračanja pripisuje skupinsko dimenzijo in postavlja svoje izstopanje v polje družbene odgovornosti.

Ti motivi se med seboj prepletajo. Na njihovi podlagi se lahko posameznik upre vladajočemu vedenjskemu vzorcu ali celo pravnim normam, zavrne sodelovanje v posameznih institutih ali delovnih organizacijah, najbolj pa stopi v konflikt z družbenimi normami z zavračanjem nošenja orožja ali z zavračanjem služenja vojaškega roka in vojaškega usposabljanja.

Medtem ko razpravljamo o tem, ali je priznavanje ugovora vesti v skladu z

Marxovimi tezami o oboroženem ljudstvu, ali je možno deliti obrambo na oboroženi in neoboroženi odpor, ali je civilna služba kot vzporedna oblika vojaškemu roku sploh možna v konceptu SLO in DS, veliko število mladih ljudi preživlja svoja najlepša ustvarjalna leta v zaporu, v mislih na samomor, ob psihičnih pritiskih itd.. Zaradi pogostega nerazumevanja te pobude in zaradi velike teže tega problema za sankcionirane posameznike, je bilo potrebno osvetliti nekaj ključnih tez, ki bi nas morale voditi pri razmišljanju o priznavanju ugovora vesti. Predvsem pa je potrebno pojasniti, da v večini primerov oporečniki nimajo političnih razlogov — političnih v smislu nasprotovanja politiki ali sistemu posamezne države. Ne moremo namreč enačiti pojmov oporečnik po vesti s pojmi disidentstva in politične dispozicije ali ogrožanja sistema. Izvirni ugovor vesti praviloma ne nasprotuje sistemu posamične države, temveč militaristični ustrojenosti odnosov v svetu sploh. Ugovor vesti je pojem, ki ni vezan na državne meje, čeprav se v odvisnosti od mejah izraža in pravno obravnava. Torej tudi ne more biti grožnja posamičnemu sistemu.

Mirovna skupina si ne dela iluzij o enostranski odpravi vojske, saj je vkoreninjenost blokovske vojaške vpetosti sveta in napetosti, ki se izražajo v tretjem svetu, tako kot tudi tradicija nasilnega reševanja sporov v človeški zgodovini namreč

Svetloba, ujeta v tisočeri kapljicah pršee vode. (Foto: V. Jantol)

V tišini Plitviških jezer.

Na Plitviških jezerih

V poletnih mesecih tisti, ki moramo delati, iščemo senco za osvežitev in zavidamo tistim, ki se lahko sončijo nekje ob obali. Čez čas pa se položaj spremeni. Tisti, ki so prej delali, so na zasluženem dopustu, ostali pa počivajo po napornih počitnicah. Marsikdo pozabi, da je nekje v notranjosti domovine skrit biser, ki mu rečemo Plitvice. To je ime, ki vsakega spomni na jezero in slapove.

Le redki se odločijo za počitek v tem kraju.

Škoda, ali pa k sreči. Odvisno, s katere plati gledamo na to. Saj so poti in steze čez jezero vedno polne obiskovalcev, predvsem tujcev. Če pa si nekdo zaželi samote, jo ubere po stezi v gozd in ga nihče ne bo zmotil, dokler si sam tega ne zaželi.

Ogled jezera in slapov je enkratno doživetje. Videti slap zjutraj, ko se sončevi žarki uprejo v pršečo zaveso, ki pada čez kamenje, obraslo z mahovino, je prizor, ki ga človek vidi samo enkrat in se nikoli več ne ponovi. Naslednje jutro je lahko nekoliko manj vode, toda to ne pomeni izgube lepote. To je potem nov slap, do takrat še neodkrit in prav tako veličasten. Isti slap dobi popolnoma drugačno podobo ob sončnem zahodu. Na gladki vodni površini tik pred padcem v prepad, se ujame sončni lesket in nam naslika slap v kraljevski podobi — s krono na glavi.

Tako bi ob enem slapu lahko stal ure in ure, ne da bi občutil dolgčas. Toda zaradi tega ne bi videl naslednjega slapa, ki je mogoče še lepši! Ali pa bi ostal revnejši za pogled v jezero z zeleno, kristalno čisto vodo. Spremljati s pogledom ribo na njeni poti pri samem dnu nekaj metrov globoko vode ni vsakdanji pojav. Mogoče pa bi zamudil pogled na naravno ogledalo, ki človeka spravi v zmoto. Ali je nebo nad njim ali pod njim? Ali so prava stebila, ki rastejo proti zgornjemu, ali tista ki rastejo proti spodnjemu nebu.

In če svet ne bi bil tak, da dan zamenja noč, bi lahko opazovali jezero in slapove ne da bi se zmenili za čas. Tako pa prvi somrak prežene radovedneže iz gozda.

In ko se sonce spušča za zahodnimi bregovi, obenem pa steguje zlato-rdeče roke na vrhove z drevesi obraslih gričev, da bi še nekaj časa ostalo z nami, ugaša še en čuvodit dan. Za nočjo se bo rodil nov dan. Kakšen? Ustavite se na Plitviških jezerih in boste videli.

V. Jantol

ROCK — ROCK — ROCK — ROCK

Svetla in temna stran zgodovine

Če bi meseca julij in avgust ocenjevali po rezultatih proizvodnje v Litostroju, bi lahko mirno rekli, da sta medla. Če pa ju ocenjujemo z dogajanjem na rock sceni, sta daleč od tega, saj sta to dva meseca zapisa z velikimi črkami na temni in svetli strani zgodovine rocka.

Na svetli strani lahko najdemo v sedmem mesecu rojstne datume pomembnih rock osebnosti.

Ringo Starr, bobnar legendarnih Beatlesov je prvi na tem seznamu. Rojen je 7. julija. Dva tedna za tem je svetloba sveta zagledal Mehičan **Carlos Santana**. Od 20. julija leta 1947 so ga poznali najprej njegovi starši in sosedji. V kasnejših letih je s svojo kitaro zaslovel po vsem svetu.

26. julija se je prvič v svojem življenju zadržal še en deček. Ker je svoje prvo dejanje še naprej vztrajno nadaljeval, so mu v spremstvo podtaknili skupino The Rolling Stones. Tako je **Mick Jagger** začel služiti svoj kruh. Kako uspešno, lahko preberemo tudi ta trenutek na svetovnih top listah. Lahko bi še koga naštel. Recimo **Rogerja Taylorja**, bobnarja skupine Queen, ali **Lindo Ronstadt**, country pevko za julij. Pa **Davida Crosbyja**, **Johnnyja Nasha** za avgust. Pa mogoče še koga. Toda bilo bi jih preveč.

Zato pa naj za avgust omenim vsekar najpomembnejši dogodek. To je »praznik miru in ljubezni«, ki so ga slavili 21. avgusta na festivalu z skoraj vsemi zvezdami rock-vesolja. The Woodstock Music And Arts Fair, kakor se festival imenuje je zbral več kot 450.000 mladih ljudi. In če upoštevamo, da so ugasnila tri življenja (eno zaradi prevelike doze mamil, drugo zaradi opeklin in tretje, ker je človeka povozil traktor), pa da sta bila v množici poslušalcev rojena dva otroka, resnično trdimo, da je bil to praznik miru in ljubezni.

Na črni strani pa najdemo 3. julij kar dvakrat. Prvič, ko so **Braina Jonesa**, izvrstnega kitarista in enega od ustanoviteljev skupine The Rolling Stones, našli mrtvega v njegovem bazenu.

Na isti dan, le dve leti kasneje, pa je podobna usoda doletela **Jima Morrisona**, vodjo skupine The Doors. Bil je eden najbolj izobraženih (ne glasbeno) rock pevec, kar se je poznalo tudi pri njegovi glasbi, saj je s svojo skupino žl velike uspehe po vsej Ameriki.

Na koncu naj omenim še eno črno obletnico, obletnico smrti priznanega kralja rock'n'rolla. 16. 8. 1977 je Elvis Presley odigral svojo poslednjo nogometno tekmo s prijatelji. Še isti dan je umrl zade od srčne kapi v Gracelandu, v svojem domu v Memphisu.

V. Jantol

Posnetek z izleta mladincev Litostroja, ki so se ga udeležili tudi nekateri predstavniki mladincev REIK Kolubare, Splita in Ljubije konec junija na Čehoslovaško.

Tu, na podaljšku kopnega, sonce najtopleje sije.

NA VIŠKU SEZONE, PROTI KONCU JULIJA, KO SE JE RAVNO ZAČENJALO VROČE IN SOPARNO POLETJE, SVA SE S TONETOM SPET ODPRAVILA PO NAŠIH KAMPIH, DA ZMOTIVA MIR DOPUSTNIKOV IN JIH VPRAŠAVA TO IN ONO O PREŽIVLJANJU PROSTEGA ČASA. MALO NAJU JE SICER SKRBELO, DA JIH NE BI PREVEČ MOTILA V ZASLUŽENEM MIRU IN PREDAHU OD SLUŽBE, VENDAR SO NAJU POVŠOD LJUBEZNIVO SPREJELI IN SE NISO BRANILI POGOVORA.

Najprej sve se odpeljala v Pulj — točneje v kamp Stupice pri Premanturi. Tu ima Litostroj že vrsto let 5 prikolic, ki smo jih zamenjali z novimi, ko smo leta 1979 stare podarili prizadetim, ob potresu v Črni gori. Te, ki jih imamo zdaj, so velike in udobne, opremljene z lepimi baldahini. Kamp je pretežno skrit v borovem gozdičku, z leti pa se je tudi močno razširil. Pod kampom je še kar prijetna plaža ob majhnem polotoku, na žalost pa je prvi vtis dajal videz precejšnje neurejenosti. Kljub temu pa so gostje zadovoljni in kako tudi ne bi, saj so vendarle na dopustu.

V eni od prikolic v Stupicah je letos letovala tudi družina **RUPNIK** — **Lojze** z ženo **Olgo** in desetletnim sinom **Robertom**. Lojzetovi splošni vtisi o letovanju so bili kar dobri, čeprav so letos prvič letovali v prikolicah — doslej so namreč največkrat taborili s šotorom v okolici Zadra. Vendar so se težave začele že na začetku, ko so morali najti prikolico. Če ne bi imel zelo natančnih napotkov svojih sodelavcev iz Litostroja bi jo še težje našel, težko pa je bilo določiti tudi pravo številko prikolic, ker so bile ali dobro skrite ali pa jih sploh ni bilo. Naše prikolicе so sicer razpoznavne po zbetoniranem predprostoru pod baldahinom, ki je pred prikolicami, vendar so to od zunaj povsod ne vidi.

Nekaj težav je bilo tudi z inventarjem. V prvi vrsti precej takih stvari,

ki so bile napisane na seznamu, v prikolicah ni bilo, glede na število oseb pa tudi ni bilo dovolj stolov. Samo iz najdljivosti svojega sina so se morali zahvaliti, da niso porabili cel dan za iskanje plinske bombe, ki je čisto nezavarovana (pred nepridipravi) stala nekje ob prikolicah. Pred začetkom uporabe kuhinje v prikolicah, je bilo po navodilih namreč treba odvrniti ventil na njej. In čeprav so bili šele drugi na spisku letovalcev, jim je ob koncu letovanja že pošel ves plin v jeklenki. Glede na naše izkušnje doma, je to le malo prehitro! Kje je temu vzrok, Lojze pač ni vedel... In ko smo že pri opozorilih, naj omenim še Lojzov predlog — v prikolicah je nešteto gumbov in ventilov (vsaj v kuhinji) — lahko bi bilo tudi kakšno navodilo čemu vse so namenjeni in katere je treba pustiti pri miru — kot na primer tiste, ki se nanašajo na pokvarjen vžig pri štedilniku ali pri pokvarjenem hladilniku, ki pa je nadomeščen z drugim — prosto stojim.

Tule je sicer omenjenih nekaj pritožb, vendar je Lojze poudaril, da so dobrosamerne in ni njegov cilj le kritiziranje, saj se je sicer s svojo družino v tem kampu dobro počutil. Všeč mu je bila urejenost kampa in mir, ki je tam vladal. Zjutraj je imel navado teči do konca polotoka, zato je lahko ugotovil, da se je kamp začel prebujati šele po sedmi uri, pa tudi ponoči je bilo mirno. Glasba je bila le na plesišču ob zalivu in ni motila

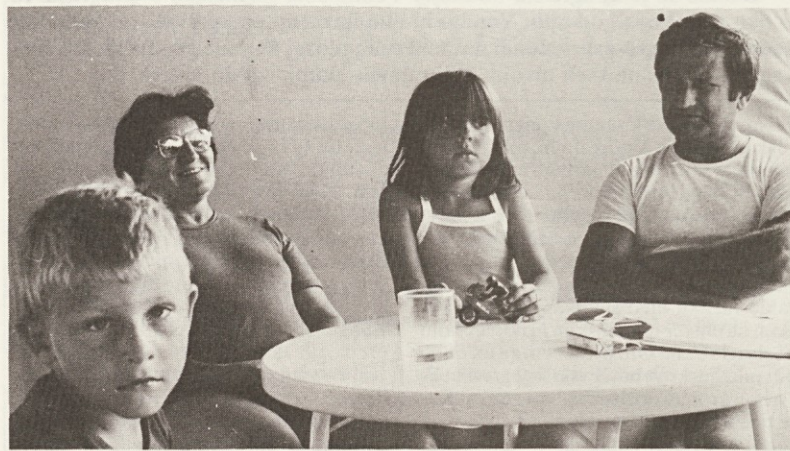
miru željnih dopustnikov. Rupnikovi so se največ kopali, Lojze in Robert pa sta tudi lovila rake, ježe in školjke. Kopali so se malo nižje na polotoku, kjer so bili majhni zalivčki, vendar celotna plaža ni bila najbolj urejena. Glede na to, da je tu pretežno letovišče za družine z otroci, bi morali za plažo v tem kampu dosti bolj poskrbeti. Za konec pa še en Lojzov predlog, ki ga sama kot naključna obiskovalka kampa toplo pozdravljam: na vsak način bi morali v našem tozdu ZSE izdelati in kasneje dopustnikom razdeliti zemljevide kampov kjer naši delavci letujejo, z označbo naših prikolic, mogoče pa tudi manjše zemljevide z najugodnejšimi cestnimi povezavami iz Ljubljane do kampov. Za tiste, ki prvič letujejo v enem od kampov, je namreč zelo pogosto zares težko najti naše prikolicе.

Iz kampa Stupice sva se povorčini odpravila proti Vrsarju. Ceste, polne počitniških prikolic, bivalnikov, motoristov, oskrbovalnih tovornjakov, naših in tujih avtomobilov so bile prava mora za prihajajoče in odhajajoče turiste. Le tisti, ki so še letovali, so se brezskrbno potikali naokrog in s svojo lagodnostjo razburjali voznike. Kljub temu pa sva se srečno pripeljala do Vrsarja in malo za njim do kampa Funtana. Tu sva bila prvič že lansko leto, kljub temu pa me je ponovno prijetno presenetila urejenost in čistost tega kampa. S svojimi šotori in prikolicami se razprostira okrog dveh zalivov, ima prijetne plaže in urejene športne površine. Prav zavidljiva je urejenost teniških igrišč, vse polno pa je tudi ostalih objektov, namenjenih otrokom ali žejnim staršem.

Hitro sva našla naše prikolicе, ki jih odlikujejo enotne — lepe in praktične platnene strehe — in v njih prijetne sogovornike. Najprej sva se ustavila pri družini **ŠAJNOVIČ**. Oče Štefan je že 25 let zaposlen v tozdu OB, njegova žena Sabina pa pet let v skladišču tozdu PPO. Letovala sta skupaj s svojo osemnajstletno hčerko. V tem času pa je v Funtani leovala tudi njuna druga hčerka, vendar v drugi prikolicah.

V Funtani so bili tokrat prvič in jim je bilo prav všeč. Dnevi so jim minevali v prijetnem brezdelju in kopanju. Čeprav je bilo treba tudi kuhati in hoditi v trgovino, jih to ni niti najmanj motilo, saj je Štefan hodil nakupovat, njegova žena pa je z veseljem kuhala. Tako so jedli, kar so hoteli, predvsem pa kadar so hoteli. Prdnost letovanja v prikolicah ni samo v tem, da je to ena najdostopnejših možnosti letovanja, temveč tudi v samostojnosti. Šajnovičevi se nad prikolico in njenim udobjem niso pritoževali, čeprav sta našla nekaj stvari polomljenih. Zadovoljna pa

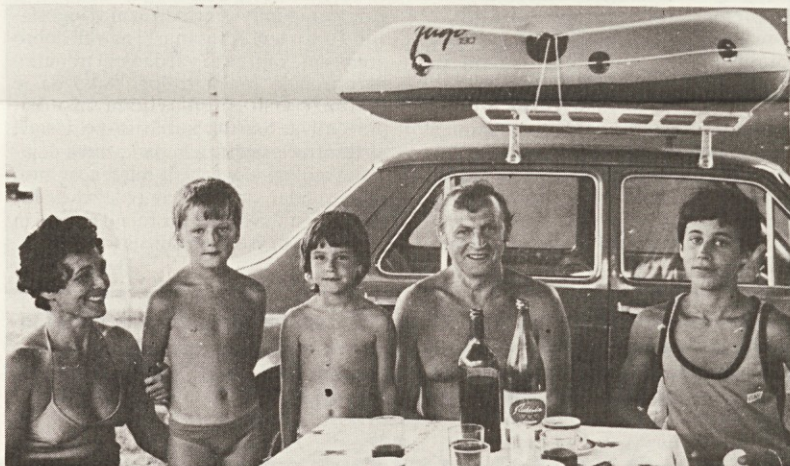
Povsod veselo

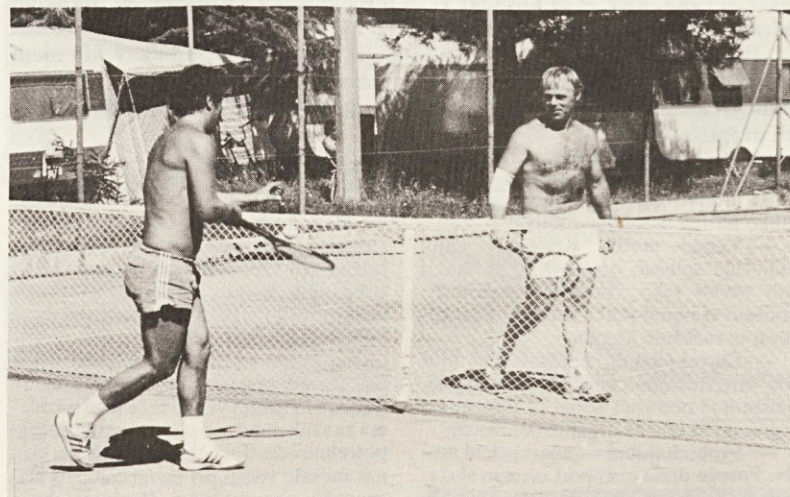
Oče Štefan gleda takole bolj mrko le na posnetku, saj sta se z ženo Sabino izkazala kot zelo prijetna in vesela sogovornika. (Vse fotografije: T. Škrjanec)

Družini Vuleta in Kržišnik, ki sta preživel veliko časa skupaj in tako tudi v našem pogovoru.

Horvatovi so bili z letovanjem na morju zadovoljni — škoda le, da je dopusta prehitro konec.

Dopust naj bi ne pomenil le lenarjenja, temveč aktivno preživljanje prostega časa. Tega sta se še kako držala Janez in Dušan.

Premantura se lahko pohvali s prostrano, vendar dokaj neurejeno plažo.

sta bila tudi, ker je vse skupaj prekrito s streho, ki pride prav v lepem in slabem vremenu. K sreči pa so imeli v glavnem lepo vreme. Prijazna in simpatična gostiteljica sva zapustila in se prav kmalu znašla v pogovoru z **Aladarjem HORVATOM** in njegovo ženo **Marijo**. Njihova prikolica je bila obrnjena proti travniku, kar je dajalo občutek nenaseljenosti in miru. Aladar, sicer doma iz Prekmurja, je že 20 let zaposlen v tozdu IVET, njegova žena pa dela v Tobačni tovarni. Seboj sta imela še štirinaj-

stlennega sina **Bojana** in šestletno **Sonjo**, pa še nečaka, ki je prav tega dne ležal, ker si je pokvaril želodec. Vsi člani družine Horvat sop bili z letovanjem v prikolicah zadovoljni, saj so jo dobili lepo pospravljeno in dobro vzdrževano, čeprav so prej vrsto let hodili taborit na otoke. Pred leti so sicer letovali tudi že v Fiesi in Novigradu, vendar je bilo tudi Bojanu tuakj še najbolj všeč — predvsem zato, ker je lahko gledal televizijo in poslušal radio, saj je v prikolicah elektrika, pa tudi voda.

dopustovanje

V glavnem so se cele dneve kopali, med njimi največ oče Aladar, otroci pa so radi lovili ribe, čeprav so imeli težave z razreševanjem trnkov, ki so se zapletli med sabo.

In ker tudi mama Marija rada kuha, se nad dopustom ni nihče pritoževal. Škoda je le, da je tako težko dobiti prikolicico. Toda to so že drugi problemi...

Ko sva se pogovarjala s prijaznima zakoncema Horvat, je mimo prišel **Dušan VULETA**. Ker smo že stari znanci, sva se s Tonetom kasneje pridružila še njegovi družini — ženi Jani in hčerama Saši in Tini. Ker pa so največ časa preživljali skupaj z družino KRŽIŠNIK, ki jo sestavljajo oče Franci, mama Daša ter Matjaž, Erik in Kristina (ki je bila le trenutno njihova), sva se kar z vsemi skupaj zapletla v prijeten pogovor. Najprej sva ugotovila, da se imajo prav lepo.

Družbo za preživljanje prostega časa so imeli tako starši kot otroci in njihov štirinožni prijatelj z dolgimi ušesi Carry. Dušan je izjavil, da je bil nad kampom kar presenečen in to seveda prijetno, saj ni pričakoval take urejenosti, pa tudi ne tako ohranjenih prikolic. Tedaj sicer tega ni omenil, kmalu pa sva ugotovila, da pa mu je posebej pri srcu teniško igrišče. Prav tako zadovoljen pa je bil tudi Franci, ki se kar ni mogel načuditi, kakšne spremembe je v nekaj letih doživel kamp. Največ zadovoljstva nudijo prav strehe, ki se ne morejo primerjati s sončniki, ki so bili tam postavljeni prej. Škoda je le, da niso prostori med prikolicami zasajeni z okrasnimi grmički ali rožami, vendar pa bi to zahtevalo tudi nekaj skrbi počitnikarjev. Splačalo pa bi se poizkusiti, saj bi bilo potem še veliko lepše. In kaj vse sta družini počeli? Za spremembo od prejšnjih sogovornikov so vsak večer kam šli — v glavnem na plesišče, kjer ni manjkalo ne plesne glasbe ne zanimivih glasbenih, folklornih in drugih družabnih prireditev. Ogledali so si tudi ženski boks, sicer pa so se cele dneve kopali. Malicali so kar na plaži, kjer so si lahko kupili tudi pečen krompirček, kaj bolj poštenega pa so si skuhalo šele proti večeru. Moški so se hitro pohvalili, da so sami nabrali školjke, ki so jih potem zvečer z največjim užitkom pojedli. Izposodili so si tudi majhne sandoline in se v njih odpeljali na bližnje otočke. Tudi nad cenami se ni nihče pritoževal. Sogovornici nista imeli občutka, da bi ljudi odirali. Cene v trgovinah so čisto običajne, dobra pa je tudi založenost. Z nabavo pa je bilo tako — če se je že mudilo kaj skuhati, je bilo pametneje, da ste šli sami v trgovino, če pa je bilo časa neomejeno dovolj, sta si upali poslati svoje može. Teža vrečk je bila le prehuda, da bi jo človek zmogel naenkrat.

Vmes pa so šli še na izlete v Vrsar, igrali so namizni tenis, pa veliki te-

nis, otroci pa najraje mini golf. Skratka, imeli so dopust, kot si ga človek lahko le želi. Sicer pa se je to tudi videlo na njihovih nasmejanih obrazih. Ob koncu pa so še posebej pohvalili čista stranišča, urejen kamp in vzdrževanost prikolic, kjer je vse delovalo in je bilo tako, kot mora biti.

Že Dušan nama je omenil, da v Funtani letuje tudi naš športni referent **Janez ŠMON**, s katerim sta pogosto skupaj igrala tenis. Čeprav ni letoval v naših prikolicah, sva obiskala tudi njega. Seveda sva Janeza našla vsega zaposlenega s kuhanjem, pomivanjem, prenašanjem jadrskih desk in teniških loparjev, sploh športno aktivnega na vseh področjih. Veselo naju je pozdravil in za trenutek stekel z jadrsko desko do obale, kjer sta izurjeno jadrjala njegova sinova, in se hitro vrnil, da nama je nalil v kozarec in postregel. Potem smo vsi skupaj malo bolj umirjeno odšli do obale in si ogledali res dobro jadranje njegovih sinov. Ta uspeh smo seveda šli poplakniti z mrzlim pivom (ki je mimogrede skoraj povsod na morju cenejši kot v Ljubljani), drugi dan pa sva ga vsega prizadevnega slikala v teniškem dvoboju z Dušanom. Spet se je našel razlog za pivo, bilo pa je tudi neznosno vroče. Janez je z obžalovanjem ugotovil, da bo drugega dne njegovega dopusta na morju že konec, vendar je obljubil, da bo aktiven tudi po povratku v Ljubljano.

S Tonetom sva končno zapustila veselo družbo v Funtani in jo mahnila še proti zadnji postaji na poti v Ljubljano — proti Fiesi. Dobra, stara Fiesa. Takšna kot po navadi. Stisnjena v majhen zalivček, težko dostopna zaradi neoznačene in brezupno ozke in tudi zoprn nevarne ceste, že čisto preplavljena s šotori. Že tako ni bilo kaj prida plaže v Fiesi, zdaj pa so še tisti košček travnika med jezerom in obalo, ki je bil, čeprav z ožgano travo, zelo dobro-

Nekateri so za vroče...

došel kopalcem, zasedli šotori. S površino za sončenje ali morebitno igro z žogo tako zdaj dokončno ni nič, šotori pa se kar nesramno bohottijo skoraj že na obali. Res škoda, zato bi bilo treba tu kaj ukreniti.

Takoj po prihodu sva poiskala **novega upravnika**, ki ga doslej še nisva poznala — **Marjana PRELOVŠKA**. Z veseljem naju je sprejel in kmalu smo se znašli sredi živahnega in zanimivega pogovora. Vsega skupaj je Marjan zaposlen v Litostroju 7 mesecev, kjer je najprej delal v zunanji montaži, od 1. junija dalje pa je upravitelj naših počitniških domov. Z gostinstvom se je ukvarjal že prej, zato mu izkušnje na tem področju ne manjka, hitro pa je znal oceniti tudi našo situacijo in poprijeti za vajeti tam, kjer so že popuščale.

»Lahko rečem, da sem z delom v Fiesi zadovoljen. Pred prihodom sem se kar malo bal, kako bo s kuhinjo, zdaj pa vidim, da je zares moderno opremljena, zato delo z lahkoto opravljamo. Tudi osebje, od katerega smo štirje profesionalci, je zelo delovno. Posebej moram pohvaliti našo kuharico, ki zelo dobro kuha, tako da nima nihče nobenih pripomb. Tudi z gosti sem zadovoljen, saj ne delajo nobenih težav, kar pa je pohvale vredno — redno hodijo na vse obroke, to pa tudi nam močno olajša delo. Pred našimi gosti so tu letovali Čehi, ki so bili prav tako zelo prijetni gostje.

Sicer pa bi bilo potrebno v Fiesi še marsikaj spremeniti. Vsi vemo, da so hiše, ki imajo skupno od 80 do 90 ležišč, že stare, zato tudi ne morejo nuditi vsega udobja, ki ga človek danes pričakuje. Zaradi zares slabih pogojev smo tudi prekinili pogodbo z Modicem, ki nam je dajal v najem nekaj ležišč, vendar pa so s tem, kar imamo tukaj, naši gostje kar zadovoljni. Če ne bi bilo rednih vzdrževanj in izboljšav bi bilo lahko še veliko slabše, res pa je, da čim prej potrebujemo novi dom.

Predvsem manjkajo v Fiesi športni objekti, morda kakšna miza za namizni tenis, čolni za najem in temu primerno urejeni privezi — vse to pa je tesno povezano s celotno ureditvijo

Marjan Prelovšek — novi upravitelj naših počitniških domov.

Bila je zares pasja vročina...

Družba veselih in zadovoljnih dopustnikov v Fiesi — Darje, Ivana, Braneta, Slavice in otrok.

plaže. Še slabše pa je sedaj, ko je s šotori zaseden tudi ves travnik ob plaži, zato mislim, da bi Litostroj moral to preprečiti, saj gre to tudi na račun naših gostov. Pripombe so tudi na delo komunalne službe Piran, ki premalo skrbi za čisto plažo, ob vsem tem pa na plažah sploh ni košev za smeti in odpadke.

Mi sami pač delamo v pogojih, kakršne imamo. Sam predvsem zahtevam red pri prijavljanju — predvsem gostov ob koncu tedna, saj bi se vsi morali obvezno prej prijaviti v Ljubljani v našem tozdu in sem priti z napotnico. Jaz ne morem poznati vseh Litostrojčanov, zato pa se morajo pri prihodu sem izkazati vsaj s svojo tovarniško izkaznico. Čeprav je dom zaprtega tipa, lahko pri nas dobijo kosilo tudi ostali gostje, vendar po višjih cenah. Za naše goste pa so penzijske cene zares ugodne, saj je kompletni penzion le 2000 din na osebo.

Ob obrokih imamo odprto tudi majhno točilno mizo, razmišljam pa o tem, da bi klet, ki je ne uporabljamo, preuredil v nekakšno pivsko klet, ki bi bolj ponočnjaškim družbam, željnim zabave, nudila svoje gostoljubje, ostalim gostom pa mir. To je še le ideja, upam pa, da jo bomo kmalu uresničili. Lahko pa rečem, da imam tudi sicer pri svojem delu podporo in razumevanje vodstva tozda, saj se čuti, da si želijo izboljšav in boljših pogojev letovanja za naše delavce.

Čisto drugačna je seveda slika na Sorici, za katero sem dejal, da jo bom prevzel, ko bodo tudi tam znosnejši pogoji za bivanje osebja. Po eni strani so uslužbenci na Sorici obsojeni na nekaj mesecev zimske samote, po drugi strani pa so ob koncu tedna ali ob počitnicah izpostavljeni silovitemu navalu. Pri tem pa se ne morejo niti pošteno odpočiti, saj se praktično nimajo kje. Vendar pa o tem kaj več raje drugič.

Prikupnega in energičnega upravnika Marjana sva zapustila in se priključila skupini gostov, ki je ravno počivala po kosilu. To sta bila Slavica in Brane KOGOJ z dvema svojima in enim »sposojenim« otrokom ter Ivan BINGO iz tozda TVN in njegovo dekle Darja BEVEC, ki gre avgusta v svojo prvo službo. In spet sva slišala podobno kot že prej. Vsi so bili z letovanjem zelo zadovoljni. Posebej so pohvalili hrano in količino (Stane je dejal, da krožnik kar po-

liže), pa tudi sicer jim ni manjkalo zabave. Vsak dan so se kopali, na sprehode so hodili v Portorož, skoraj vsak večer so hodili tudi na ples — včasih z otroki, včasih brez. Glasba je bila ravno prava za vse vrste plesalcev, sicer pa so svojevrstno glasbo doživeli tudi drugače. Do obale vsak dan pripelje manjša baraka, s katero se lahko popelješ naokrog za 100 starih tisočakov, ob vožnji pa te na barki zabava še harmonikar, »kapitan« pa svoje goste brezplačno pogosti s travarico — in to, kolikor je hočeš!

Slavica in Brane sta bila najbolj vesela, ker jima ni bilo treba na morju kuhati, čeprav si tovrstno delo doma sicer delita, v naši delavski restavraciji pa ima Brane kuhanja že tako preko glave. Darja in Ivan pa sta imela obilo zabave tudi drugače, saj sta še mlada in zaljubljena.

Vsi skupaj so pohvalili še čisto in toplo vodo, moški pa so bili še posebej navdušeni nad kopalkami, ki so bile skoraj praviloma »zgoraj brez«. Imeli so se lepo in nobenemu ni bilo žal, da se je odločil za letovanje v Fiesi.

Tako se je tudi letošnje novinarsko potepanje ob morju končalo. Obrnila sva se proti Ljubljani in že premišljevala, kaj vse bo treba narediti na delovnem mestu. Vesela sva bila, ker sva zapustila zadovoljne in počitniško razpoložene sogovornike, ki ta čas prav gotovo še niso mislili na službo in opravila, ki so jih čakala doma.

M. M.

Fiesa — kjer je bil prej travnik za igre in sprostitev, tam so danes avtomobili in šotori!

»Radosti« kampiranja v prikolicah.

JADRANJE NA DESKI

V znaku Litostroja

Verjetno se še spominjate članka v našem časopisu na začetku letošnjega leta, ki je obravnaval smiselnost ustanovitve sekcije za jadrnanje na deski v Litostroju. Omenili smo, naj bi sekcija delovala v okviru komisije za šport in rekreacijo pri konferenci OOS. Zdaj je že ustanovljena in pač živi v okviru danih možnosti.

Skušamo se vsaj približati programu, ki smo ga začrtali ob ustanovitvi. Bistvo programa je v tesnem sodelovanju sekcije s tozdom ZSE oziroma v dopolnjevanju in obogatitvi programa letovanja naših delavcev v počitniškem domu v Fiesi. Na žalost je to sodelovanje zelo omejeno, ker se naša delovna organizacija ni odločila za dograditev Fiese, kjer bi imeli naši jadralci svojo bazo, kljub temu pa je bilo nekaj že storjeno.

Ob koncu aprila smo začeli z jadranjem na Cerknškem jezeru. Na žalost smo se večkratnih jadrnalnih izletov udeležili le najbolj navdušeni. Škoda, ker je bil vsak izlet doživetje zase.

Na Bledu smo prvič preizkusili naša nova dva surfa. (Foto: B. Francelj)

— V maju smo pregledali obstoječe možnosti v počitniškem domu v Fiesi. Na podlagi ugotovitev smo se dogovorili, kaj vse je možno in potrebno storiti, da bi počitniško dom postal res naš dom.

— Izdelali smo simulator za učenje začetnikov.

Na fakulteti za telesno kulturo smo uspeli dobiti staro jadralno desko in ja-

dro, pri Veplasu v Titovem Velenju pa jambor, da smo lahko kompletirali simulator.

— Največja pridobitev naše sekcije sta dve novi kompletni jadralni deski, ki bosta na razpolago članom naše jadralne sekcije. Uporaba teh dveh desk bo sicer omejena in ju bomo uporabljali le ob organiziranih izletih, ker se bojimo, da bi bili prehitro uničeni.

— Skupno s kolesarsko sekcijo smo organizirali zelo prijeten dvodnevni izlet v Fieso, kjer smo bili gostje zelo gostoljubne ekipe, ki upravlja naš dom. Na razpolago smo imeli tri jadralne deske in bilo je res nepozabno. Smeha in dobre

volje je bilo kar za izvoz. Kolesarji so bili posebno šaljivi. Nekaj njihovih posameznikov ima posebno nabrušene jezike, ki jim tudi vsi napor prekosarjene poti niso škodili.

— Pred kratkim smo na Blejskem jezeru proizkusili jadralni deski, ki sta last sekcije. Opremili smo jih z litostrojskimi simboli, tako da sta pravzaprav naša pla-

vajoča reklamna panoja. Bili smo srečni, da smo končno splovili dve plovili, ki nista oznake naše delovne organizacije.

Vse to predstavlja materialno osnov za delovanje naše sekcije.

V tem pogledu smo kar dosti dosegli. Več težav pa imamo pri organizaciji jadrnalnih izletov. Najbližje in zelo ugodno je Cerknško jezero, ki pa je uporabno le od aprila do sredine junija. Relativno blizu je tudi Blejsko in nekaj dlje Bohinjsko jezero, ki pa vetrovno nista ugodna. Manj večje jadralce moti predvsem sunkovit veter, ki hitro spreminja smer. Ostane seveda morje, ki pa je že razmeroma daleč in za enakodnevni izlet predrago. Najugodnejša bi bila varianta, ki jo bomo skušali v bodoče uveljaviti. Izgledalo pa naj bi takole: dogovor med zainteresiranimi, prevoz z osebnim avtom in vleka prikolice z naloženimi deskami. Nato prenočevanje v Fiesi, kjer bi imeli na razpolago sobo. Glavna težava tega načina pa je v tem, da mnogim individualistom to ne bo pogodu, vendar si želimo gojiti kolektivni in tovariški odnos med nami. Upam, da glede prenočevanja v domu ne bo pretiranih zaprek.

Dosedanja praksa je pokazala, da stvar deluje le pri najbolj zagreth in bo resnejše delo mogoče šele v naslednji sezoni. Pričakujemo več zainteresiranosti pri članih sekcije in njihovo aktivno vključevanje v delo.

Oprema za jadrnanje je zelo draga in za mnoge — predvsem mlajše — skoraj nedosegljiva. Ravno zato skušamo članom naše delovne organizacije nuditi ugodnejšo in enostavnejšo pot, da spoznajo to razmeroma mlado in izjemno atraktivno športno dejavnost.

V kratkem času obstoja naše sekcije v jadrnanju na deski smo veliko naredili. Vse, ki jih ta šport zanima, pa vabim, da se nam pridružijo. Pred nami je jesen, ko je še vedno čas, zaradi blagih vetrov pa je tudi najbolj primerno obdobje za učenje začetnih spustov.

Ob tem bi se rad v imenu sekcije tudi zahvalil za izredno zagnano in uspešno sodelovanje tovarišu Šmonu in tovarišu Nediču, ki sta vsak na svoj način ustvarila materialno osnovo za naše delovanje. Na koncu pa še pozdrav in povabilo:

Pridružite se nam v nori igri z vetrom!
V. Jankovič

zasedel ekipno 4. mesto v zvezni namiznoteniški ligi, z ekipo Industrogradnje iz Zagreba pa 5. mesto. Največjo ekipno zmago je dosegel z igralci kluba Canali iz Parme v Itliji, kjer je še do predkratkim igral, saj so postali prvaki Italije, Slobodan pa je bil njihov najboljši igralec in drugi v ligi. Tudi kot posameznik je dosegel veliko. Zmagal je proti vicešampionu Evrope — Čehoslovaku Dvořáčku, premagal več državnih reprezentantov, leta 1981/82 je zasedel 8. mesto na rang listi Jugoslavije in bil peti na TOP 12 (to je turnir najboljših namiznoteniških igralcev v državi). Najlepsi pa je seveda njegov zadnji in največji uspeh — svetovni prvak v namiznoteniških dvojicah med veterani. Slobodan sam sicer misli, da to ni njegov največji uspeh, vendar ga je najbolj vesel. Tudi nagrada, ki jo je dobil za to uvrstitev, je lepa: kipec rimske volkulje z dvojčkoma Romulom in Remom. Sploh ima na to tekmovalstvo v Riminju lepe spomine. Z Veckom nista navdušila le prijateljev in tamkajšnjih navijačev, temveč tudi osebje hotela, v katerem sta prebivala. Ko so izvedeli, da bosta igrala v finalu, so prišli navijati zanju in po zmagi so ju počastili s steklenico šampanjca.

Slobodana Nišavića dobro poznajo namiznoteniški igralci Litostroja. Za svojo delovno organizacijo igra na vseh tekmovaljih, na katerih lahko nastopa (ne na sindikalnih!). Igral pa je na prvenstvu Litostroja in ekipa tozda SSTS v sestavi Ahlin, Blažević, Nišavić je zasedla drugo mesto, Nišavić pa je bil kot posameznik najboljši. Na prvenstvu »Bratstvo — enotnost« v Zagrebu maja letos je zasedel prvo mesto med 200 udeleženci iz cele države. Njegova velika želja je, da bi na šoli našli prostor za namizni tenis, kjer bi v prostem času lahko zaživela namiznoteniška sekcija.

In kaj mu pomeni šport? Sprostitev, zadovoljstvo, uspehe, mnoga poznanstva. Po navadi je optimist, kar kaže tudi naslednja zgodnica. Po igri v Italiji so ga novinarji spraševali, na kaj je misli, ko je naspronik vodil 20:16. »Žogica je okrogla!« Bil je optimist — pa tudi dober igralec seveda — in je zmagal. V prostem času, kolikor mu ga sploh še ostane, rad tudi šahira in bere, predvsem zgodovinske romane. A njegova največja športna ljubezen ostaja namizni tenis. »Če bi se še enkrat rodil, bi še enkrat igral ping pong!«

Vesna Tomc

RAZPIS
IN DOLOČILA
ZA 5. KOLESARSKI
KRONOMETER KOLESARSKE SEKCIJE LITOSTROJ
STAHOVICA — KAMNIŠKA BISTRICA (7 KM)

1. Tekmovanje bo v nedeljo, 7. septembra 1986 ob 10. uri. V primeru slabega vremena bo tekmovalstvo 12. septembra 1986.
2. Tekmovalna disciplina: KRONOMETER — tekmuje se posamezno v več starostnih skupinah. Tekmujejo lahko vsi člani DO Litostroj, zunaj konkurence pa tudi vsi ostali družinski člani.
  - a) Moški I. skupina: pionirji in pionirke
  - II. skupina: mladinci in mladinke
  - III. skupina: moški do 30 let (roj. 1956—1971)
  - IV. skupina: moški 30—40 let (roj. 1956—1946)
  - V. skupina: moški 40—50 let (roj. 1946—1936)
  - VI. skupina: moški nad 50 let (roj. 1936—)
  - b) Ženske: I. skupina: ženske do 30 let (roj. 1956—1971)
  - II. skupina: ženske nad 30 let (roj. do 1956)

V primeru enakih doseženih rezultatov priprada boljša uvrstitev starejšemu tekmovalcu.
3. Tekmuje se po pravilniku KZS, na lastno odgovornost in po določilih, tega razpisa.
4. PRIZNANJA: prvi trije v vsaki skupini prejmejo kolajne (pogoj, da v vsaki skupini tekmuje šest tekmovalcev), prav tako najstarejši in najmlajši član tekmovalstva. Podelitev priznanj in razglasitev rezultatov bo pol ure po tekmovalstvu v Kamniški Bistrici, kjer bo piknik z zaključkom kolesarske sezone 1986.
5. NAGRADE: po tekmovalstvu bo žrebanje nagrad (kolesarska oprema):
  - a) prva nagrada: elastične dolge hlače (2 ×) 10.000 din
  - b) druga nagrada: zimska kolesarska kapa (2 ×) 1000 din
  - c) tretja nagrada: letna kolesarska kapa (15 ×) 4500 din
6. Zbrali se bomo 7. septembra 1986 ob 8. uri pred Litostrojem, od koder se bomo s kolesi peljali v Kamniško Bistrico. Potovalna hitrost bo okoli 20 km/h.
- Hrano in pijačo bo organizirala kolesarska sekcija Litostroj po tekmovalstvu nekje v Kamniški Bistrici.
7. Prijave in informacije: Janez Gladek, TOZD PUM — tel. 20-25.

VABLJENI!

Uspešni rokometasi

Kljub temu, da ne beremo dostikrat o rokometni sekciji, ki deluje pri konferenci sindikata, smo vseeno dokaj aktivni — predvsem posamezniki. Ekipa LITOSTROJA je tudi letos sodelovala v občinski TRIM ligi kjer je nastopilo sedem ekip, ki so med seboj tekmoval po sistemu vsak z vsakim.

Pripombe imamo na samo organizacijo tekmovalstva, kar je tudi dostikrat vplivalo na samo regularnost tekmovalstva.

Dosegli smo tretje mesto, z malo več sreče pa bi bili lahko še višje.

Vrstni red je bil naslednji:

1. Partizan Šentvid
2. Iskra Pržanj
3. LITOSTROJ
4. Iskra CEO
5. Donit
6. Tiki
7. LB enota Šiška

Udeležili smo se tudi turnirja v rokometu, ki je bil organiziran v počastitev 35 obletnice obstoja delovne organizaci-

je TIKI, bili smo tretji.

V letošnjem letu imamo v načrtu še organizacijo tekmovalstva med tozdi in delovnimi skupnostmi. Želimo, da bi nastopile ekipe vseh tozdom in delovnih skupnosti, čeprav se zavedamo, da rokometa ni tako razširjena zvrst rekreacije in da se z njim ukvarjajo predvsem mlajši.

Povedati velja, da je okostje ekipe že več le nespremenjeno in da nekateri igralci nastopajo v ekipi že deset in več let. Želimo, da bi pridobili tudi mlajše igralce, saj vemo, da je ta igra dokaj razširjena po domovini, kar se vidi tudi iz samih rezultatov.

Toni Skušek

Jezikovni ostružki

V prejšnji številki časopisa se je poigral tiskarski škrat in zapisal ravno tisto besedo, ki sem jo nameravala obravnavati v Jezikovnih ostružkih kot slogovno napačno, neprimerno. In ker se je napačna beseda kar sama ponudila, si jo čimprej ogledimo.

Takole je bilo napisano v naslovu prvega članka na prvi strani prejšnje številke našega časopisa:

POTREBNIH BO ŠE VEČ NAPOROV

Kaj je tu napačno, boste morda rekli nekateri, in bojim se, da je veliko takih, ki v tem sploh ne čutijo nobene nepravilnosti. Beseda NAPOR namesto besede PRIZADEVANJE se je v našem današnjem površnem gospodarskem in samoupravljalnem jeziku že tako razpasla, da jo uporabljajo že skoraj vsi, prepričani v njeno pravilnost. V resnici pa je to puhla fraza, ki jo žal slišimo vsak dan na sestankih, po radiu in televiziji, v intervjujih, beremo v časopisih in poročilih, referatih itd. Kdo še ni slišal ničesar o »stabilizacijskih naporih«?

Namesto »POTREBNIH BO ŠE VEČ NAPOROV« bi bilo boljše »POTREBNIH BO ŠE VEČ PRIZADEVANJ ZA IZBOLJŠANJE STANJA«.

NAPOR ni namreč nič drugega kot slab, dobesečen, vendar ne enakovreden prevod iz srbohrvaščine, kjer beseda NÁPOR (naglašena na prvem zlogu!) ne pomeni to, kar je v slovenščini NAPÓR, TRUD, temveč PRIZADEVANJE. Res je sicer, da je tudi pri prizadevanju potrebno veliko napora, truda, moči, isto pa to vseeno ni. Da sta to dve pomensko popolnoma različni besedi pa sta pridevnika, izpeljana iz njiju: naporen in prizadeven. NAPORNO DELO (to je težko) je nekaj povsem drugega kot PRIZADEVNO DELO, mar ne? In če si boste prizadevali, boste današnje Jezikovne ostružke brez napora razumeli.

Vesna Tomc

Žogica je okrogla

Med Litostrojčani je mnogo športnikov, ne le rekreativcev, temveč tudi pravih tekmovalcev. Eden med njimi je Slobodan NIŠAVIĆ, letošnji svetovni prvak med veterani v namiznoteniških dvojicah (v paru z Edvardom Veckom). Ta naslov si je priboril maja letos v italijanskem mestu Rimini. Na tem 3. svetovnem namiznoteniškem prvenstvu veteranov je bil dober tudi posamično — prebil se je med 16 najboljših na svetu v starostni skupini 40 do 50 let.

Čeprav je v Litostroju že deset let, ga velika večina najbrž ne pozna. Je diplomirani strojni inženir in je zaposlen v tozdu SSTS Franca Leskoška-Luke kot učitelj strokovnoteoretičnih predmetov. Nekateri pa se ga morda še spomnijo iz let 1972/73, ko je delal kot projektant v litostrojski projektivi.

Začetek njegove življenjske poti ni bil rožnat. Rodil se je sredi druge svetovne vojne leta 1943 za bodečimi žicami italijanskega koncentracijskega taborišča v Baru v Črni gori in je edini preživel otrok iz tega taborišča. Kasneje se je s starši velikokrat selil in leta 1968 prišel v Ljubljano na študij druge stopnje strojništva. Zatem je bil nekaj časa učitelj na srednji šoli v Ravnan na Koroškem, leta 1976 pa se je vrnil v Ljubljano.

Za svoj življenjski šport namizni tenis se je navdušil razmeroma pozno — šele pri petnajstih letih, ko ga je sošolec povabil s seboj v klub. Slobodanu se je namizni tenis priljubil že ob samem gledanju. Všeč mu je bilo to, da se pri tem športu ne moreš poškodovati. Prej, ko je kot fantič igral nogomet, je zmeraj dobil udarce po nogah, kar mu seveda ni niti najmanj ugajalo. Pa še nekaj je bilo odločilno pri namiznem tenisu: to je eden najcenejših športov, saj so zanj potrebni majhni rekviziti — loparček in žogica, igraš lahko bos in brez srajce. To ni bilo tako nepomembno, saj je imel Slobodan doma še tri brate in sestro, sedemčlanska družina je živela od ene same očetove plače.

V igranju namiznega tenisa je hitro napredoval. Vsak dan je prehodil 3 do 4 kilometre v eno smer, da je lahko pol ure treniral, a je vztrajal in končno so ga spre-

jeli v klub. Bil je to namiznoteniški klub v Zrenjaninu. Kasneje je zamenjal več klubov (oče je bil namreč oficir JLA in se je družina veliko selila), tako da je Slobodan igral, ki je igral za največ klubov v državi (kar sedem) in za tri v tujini (dva v Italiji in enega v Avstriji). Takoj ko je prišel pred osemnajstimi leti v Ljubljano, se je včlanil v namiznoteniški klub Športnega društva Ilirija v Zgornji Šiški, kjer igra še danes. Tam je spoznal tudi svojo ženo Alenko, prav tako igralko namiznega tenisa, s katero bo v naslednji sezoni skupaj igral v Judenburgu v Avstriji. Nišavićevi so sploh prava namiznoteniška družina. Dvanajstletna hčerka Tanja je mlada obetavna igralka, saj tekmuje že v drugi republiški ligi in dosega najvišje uspehe. Petletni Grega, ki mu je loparček igrača že od malega, pa že sprašuje, kdaj bo smel na uradne treninge. Da družina lahko živi tako športno življenje in žanje uspehe, se mora zahvaliti tašči, s katero živi v skupnem gospodinjstvu; tašča je tudi njihova najbolj navdušena navijačica.

Slobodan je v osemindvajsetih letih svoje športne kariere nanizal veliko uspehov. Z igralci Partizana Beograd je

TEKMOVANJE EKIP PRVE MEDICINSKE POMOČI CIVILNE ZAŠČITE

Dobre uvrstitve

Občinski štab za civilno zaščito ter osnovna organizacija Rdečega križa občine Ljubljana-Šiška sta pod pokroviteljstvom Avtomontaže letos organizirala jubilejno petnajsto tekmovanje v nujenju prve medicinske pomoči pripadnikov civilne zaščite, Rdečega križa ter mladih članov Rdečega križa osnovnih šol naše občine.

Na tekmovanju, ki je bilo 7. junija 1986, je sodelovalo nekaj več kot 25 ekip prve medicinske pomoči civilne zaščite delovnih organizacij ter krajevnih skupnosti. Čeprav je bil cilj občinskega štaba za civilno zaščito ter občinskega Rdečega križa, da bi se jubilejnega tekmovanja udeležilo čimvečje število ekip, je bila udeležba zelo skromna. To daje slutiti, da za to vrsto preverjanja znanja ni več zanimanja. Kaj je vzrok, si lahko razlaga vsak po svoje.

Namen preverjanja znanja prve medicinske pomoči je preizkus znanja in usposobljenosti ekip za nudenje medicinske pomoči ponesrečenim ljudem ob vsakršni nesreči. Praktične vaje, ki so jih prikazali pripadniki prve medicinske pomoči civilne zaščite so kljub strogim predpisom ter ostrim kriterijem ocenjevalcev pokazale, da se znanje prve medicinske pomoči nenehno dopolnjuje in da so pripadniki civilne zaščite usposobljeni za nudenje pomoči tudi takrat, kakor se odloča o življenju ali smrti.

Vse nastopajoče ekipe prve medicinske pomoči so se ob jasnem, vendar hladnem sobotnem jutru zbrale pred osnovno šolo Valentina Vodnika na Adamičevi 16. Pokrovitelj letošnjega jubilejnega 15 tekmovanja v nujenju prve pomoči je vse nastopajoče prisrčno pozdravil. Na kratko je poudaril pomen in vlogo civilne zaščite, posebno pa prve medicinske pomoči. Takšne enote mora imeti vsaka organizacija združenega dela, krajevna skupnost, osnovna šola. Vsem tekmovalcem je zaželel veliko uspeha pri tekmovanju ter seveda čim boljše rezultate in uvrstitve. Predsednik osnovne organizacije Rdečega križa Ljubljana-Šiška tovariš Janez KRALJ pa je na koncu uvodnega dela poudaril, da je cilj tekmovanja medicinske pomoči v množičnosti in v prikazu znanja, ne pa v končnih rezultatih točkovanja.

Po končanem uvodnem delu se je pričelo tekmovanje. Potekalo je po vrstnem redu oziroma po prijavi vodje ekip v verifikacijski pisarni.

Na obrazih nastopajočih tekmovalcev prve medicinske pomoči je bilo opaziti nestrpnost; ni namreč vseeno, na katero mesto se bo ekipa uvrstila.

Prvi dve ekipi se uvrstila na republiško tekmovanje v preverjanju znanja prve medicinske pomoči.

Tekmovanje je potekalo v avli osnovne šole. Po izžrebani številki poškodbe so se ekipe, ki so sestavljene iz treh tekmovalcev in rezerve, lotile obdelave poškodbe, katere so simulirali učenci osnovne šole Valentina Vodnika. Pripadniki CZ so se lotili dela zelo resno, kajti budno oko ocenjevalca je vsako pomanjkljivost beležilo na ocenjevalni list.

Tekmovanje ekip prve medicinske pomoči civilne zaščite so se udeležile tudi štiri ekipe PMP civilne zaščite naše de-

lovne organizacije, ekipe SŠTS Franca Leskoška-Luke ter ekipa Krajeвне skupnosti Litostroj. Da bi se znanje v nujenju oskrbe poškodbe čim bolj utrdilo, smo pred samim tekmovanjem organizirali dodatno usposabljanje ekip pod nadzorstvom zdravnika. Pri tem dopolnilnem pouku so si člani pridobili samozavest ter zaupanje v pravilni pristop do poškodbe ter seveda oskrbe namišljene poškodbe ponesrečenca, ki mora biti pravilno prikazana na manekenu. Tekmovanje pa je povzročilo pri naših tekmovalcih precej treme, kar se je na koncu pokazalo pri samem rezultatu. Pri ocenjevanju pa je tudi letos prišlo do nesporazumov. Mnenja smo, da so bile nekatere trojke oškodovane. Posebno so to opazili tekmovalci, ko so opazovali delo drugih ekip, ocenjevanje ocenjevalcev in na koncu seštevek vseh točk.

Samo tekmovanje je potekalo sorazmerno hitro. S tem pa je rasla tudi napetost tekmovalcev — pripadnikov civilne zaščite pred razglasitvijo rezultatov. Tekmovalci so si želeli dobre uvrstitve, toda žal vsi ne morejo biti prvi. Prvo mesto je dosegla civilna zaščita KS Litostroj. Ekipa civilne zaščite naše delovne organizacije pa so se uvrstile na zelo dobra mesta: peto, sedmo, osmo in dvanajsto mesto. S

temi rezultati moramo biti vsekakor zelo zadovoljni, vendar bi lahko z malo več sreče ter objektivnosti-ocenjevalcev dosegli še več.

Z rezultati, ki so jih dosegle naše ekipe, smo vsekakor zadovoljni, saj je njihovo znanje na zadovoljivi ravni. Vsak tekmovalac je na koncu prejel priznanje za udeležbo, kar mu bo spodbuda za nadaljnje usposabljanje in izobraževanje pri nujenju prve medicinske pomoči.

Naše ekipe so bile sestavljene iz naslednjih tekmovalcev: Dobrila SAMBOLEC, Marija KOLAR, Tatjana TRNOVEC, Alojz PLAZAR, Vasilija GOLMAJER, Sonja BOSNIĆ, Jožefa PEČAR, Iva SIROTKA, Mojca GUZELJ, Ljiljana MAHMUTOVIĆ, Angelina BAJAN, Iva NERED, Mirjana TODOROVIĆ, Janez RAKEF, Frančiška MALOVRH, Biserka VUSIĆ, Zdravko MANDIĆ, Mojca MUCHLER, Bojana ŠKULJ, Nijaz BAJRIĆ, Anica LADIHA, Jožica MIHELIĆ, Zlata LOŽAR, Lidija ARHAR, Liljana STRELEC in Elio CEBRON.

Povedati pa moramo, da so se nekateri člani CZ vedli zelo neodgovorno. Iz neopravičenih razlogov se namreč niso pojavili na dogovorjenem mestu, kar je povzročilo vrsto problemov. Neodgovorno ravnanje pripadnikov CZ bo štab posebej obravnaval.

Vse naše tekmovalce CZ PMP smo po koncu tekmovanja povabili na skromno kosilo. Predsednik delavskega sveta DO Litostroj tovariš Janko BABIĆ je vsem čestital za dosežene rezultate, posebno pa za njihov trud in prizadevnost pri dodatnem usposabljanju. S pridobljenim znanjem bi v primeru večjih nesreč lahko rešili marsikatero življenje.

Vinko Štruklec

Skupni posnetek po tekmovanju.

Pri praktičnem delu tekmovanja.

vsaki premestitvi ali spremembi vojaške pošte. Le na ta način boste zadovoljni vi in mi.

Pozdrave so poslali: Milorad KRAGULJ iz Beograda, Slobodan TURJACANIN iz Novega Sada, Milan MARKELJ iz Sombora, Zlatko HERMAN iz Novega Sada, Velimir JAKOVLJEVIĆ iz Prištine, Nace VIDMAR iz Negotina, Igor VURCER iz Prilepa, Alojz MEDVED iz Vranja, Jurij MIKLAVČIĆ iz Velike Gorice, Franc RAHNE iz Čuprije, Jože BOLA iz Sombora, Brane ZORJAN iz Rume, Matjaž DREKONJA iz Kovina, Alojz PETERLE iz Leskovca, Boris SLANA iz Vipave, Iztok VINCEK iz Sombora, Dušan HRIBAR iz Vranja, Slavko SADAR iz Banja Luke, Jože PAPEŽ iz Knjaževca, Peter GAČNIK iz Raške, Jernej MUHIĆ iz Nikšića, Marinko MARKOVIĆ iz Našić, Tomaž DOBNIKAR iz Kičeva, Jože MARINČIĆ iz Ohrida, Branko VELKAVRH iz Čapljine, Šukrija ŠARIĆ iz Požarevca, Niko MEJAŠ iz Beograda, Anton PAPEŽ iz Vinkovcev, Aleš MESEC iz Visa, Franci LEVC iz Prištine, Tomaž ČEŠNOVAR iz Beograda, Matjaž DUŠAK iz Skopja, Anton URBANČIĆ iz Lošinja, Mirzet IMŠIREVIĆ iz Vinkovcev, Milan PERIŠIĆ iz Novega mesta, Miro BORŠTAR iz Pivke, Jože ZUPANČIĆ iz Ohrida, Esad SIJAMHODŽIĆ iz Zaječarja, Primož VERBIĆ iz Sombora, Janez OBLAK iz Valjeva, Boris KNAPIĆ iz Banja Luke, Boris SLANA iz Ankarana, Toni UMEK iz Banja Luke, Sužad RADIĆ iz Banja Luke, Roman BERGANT iz Peči, Miran KOČAN iz Banja Luke, Goran VRAČEVIĆ iz Valjeva, Tomaž LAVRIČ iz Banja Luke, Milan MUSTAR iz Leskovca, Franci MOLE iz Kumanovega, Janez LOVŠE iz Banja Luke, Viktor LEVEC iz Banja Luke, Dušan NOVAK iz Vipave, Bojan ŠIMČIĆ iz Beograda, Dušan KOZEL iz Bihaća, Marjan NOVAK iz Ajdovščine, Josip MAKARIĆ iz Beograda, Anton ČEBULAR iz Slovenske Bistrice, Tomaž ŠTRUBELJ iz Beograda, Roman BUNDERŠEK iz Zadra, Slavko VEHOVEC iz Pančeva, Tomaž MARENČE iz Varaždina, Fikret BAŠANOVIĆ iz Gornjega Milanovca, Janez HAJŠEN iz Sremske Palanke, Matjaž ZAMUDA iz Slavenske Požege, Brane PROSENC iz Subotice, Andrej VARAŠANEC iz Sombora, Mladen IPŠA iz Niša, Branko iz Čapljine, Ignac TURK iz Niša, Miodrag PEJAŠINOVIĆ iz Ilirske Bistrice, Bojan ŠIMČIĆ iz Travnika, Nenad LUJIC iz Pulja, Boštjan ČERNETIĆ iz Jastrebarskega, Suad RADIĆ iz Vrčja, Janez DEŽMAN iz Prizrena, Slavko ŠLJANEC iz Štipa, Slavko TRUNKELJ iz Sarajeva, Uroš DJURICA iz Banja Luke, Miran KOČAN iz Banja Luke, Vukašin ŠIŠARICA iz Sarajeva, Mirimir KRALJ iz Sombora, Matjaž FLERIN iz Sombora, Jernej RIHAR iz Pulja, Franc DOMINKO iz Pulja, Sašo JAZBEC iz Kičeva, Drago KNEŽEVIĆ iz Tetova, Tomaž ROUDI iz Pulja, Peter ZAKRAJŠEK iz Sombora, Josip ŠERBETAR iz Zagreba, Drago MARKOVIĆ iz

Sente, Marko POJE iz Skopskega Petrovca, Blaž GEČ iz Uroševca, Toni UMEK iz Vinkovcev, Miodrag VESELINOVIĆ iz Pirota, Vladimir BAŠIĆ iz Vipave, Aleksander PURGAR iz Titove Mitrovice, Igor SLATINEK iz Pljevlja, Jože MAVER iz Prištine, Miha KOZJEK iz Štipa, Uroš URANKAR iz Sombora, Samo GAZIĆ iz Zaječarja, Janez VODEB iz Vrčja, Branko OKOREN iz Pančeva, Slavko MUŽAR iz Sarajeva, Anton MIŠMAŠ iz Štipa, Zlatko HERMAN iz Rimskih Toplic, Peter MARN iz Mostarja, Slavko VEHOVEC iz Pančeva, Tomaž DREKONJA iz Tuzle, Marinko KNEŽEVIĆ iz Sombora, Marko LESKOVEC iz Skopja, Miodrag PEJAŠINOVIĆ iz Klana, Robert ČOŽ iz Čapljine, Peter GAČNIK iz Raške, Vojko URBIĆ iz Sarajeva, Stane BLATNIK iz Novega Sada, Hasib HUKAREVIĆ iz Šabca in Valentin TUTIĆ iz Pirota.

Za prejete pozdrave se vsem vojakom zahvaljujemo ter vam želimo veliko uspehov pri vašem delu, usposabljanju in čuvanju naših meja.

Vinko Štruklec

Naslovnik neznan

V juliju mesecu je bilo vrnjenih 24 časopisov Litostroj z naslednjimi naslovi: Bajić Dragan, Kuzmičeva 5, 61000 Lj.; Barle Adolf, Preska 24, 61000 Lj.; Božić Žarko, Cleveland-ska 49, 61000 Lj.; Brišar Miha, Brod 43, 61210 Lj. Šentvid; Dolanc Darko, Trnovče 10, 61230 Domžale; Čančar Marjan, Ob Savi 115, 61000 Lj.; Durić Vida, Detelova 5, 61000 Lj.; Durić Mirsad, Rjava cesta 12B, 61000 Lj.; Iršić Aleš, Jadranska 2, 61000 Lj.; Jaučevac Nikola, Prištinska 6, 61000 Lj.; Jeremić Dragutin, Leninov trg 15, 61000 Lj.; Karadžić Ilijaž, C. dveh cesarjev 109/D, 61000 Lj.; Kogovšek Peter, Kozarška c. 99/A, 61001 Lj.; Koritnik Rajko, Kozarška c. 28/A, 61001 Lj.; Kovačić Zvonimir, Djakovičeva 24, 61001 Lj. Šiška; Levstek Mihael, Medvedova 8, 61000 Lj.; Ljutić Ziad, Slovenska 4, 61000 Lj.; Maloča Božo, Trg prekomorskih brigad 7, 61000 Lj.; Matić Radenko, Arharjeva 46, 61000 Lj.; Mirjanić Dušan, Plešićeva 8, 61000 Lj.; Musić Sejad, C. dveh cesarjev 104/D, 61000 Lj.; Šalomon Tatjana, C. XVIII divizije 155A, 61000 Lj.; Škodić Dušan, Privoz 11, 61000 Lj.; Špoljarić Stjepan, Ul. 28. maja 57, 61117 Lj. Dravljje; Zobec Tone, Saterjeva B. 12, 61000 Ljubljana.

Pravilen in natančen naslov nam sporočite pisno na naslov: ZPS TITTOVI ZAVODI LITOSTROJ, Center za samoupravljanje, DPO in informiranje, 61000 Ljubljana, Djakovičeva 36, ali po telefonu na številko 556-021 interna 1371.

gpm

ZPS TITTOVI ZAVODI LITOSTROJ
TOZD SŠTS Franca Leskoška-Luke
Enota izobraževalni center

Razpis

VPISA ZA IZOBRAŽEVANJE OB DELU

Enota izobraževalni center v TOZD Srednja šola tehniških strok Franca Leskoška-Luke razpisuje vpis v naslednje oblike izobraževanja delavcev ob delu:

- nadaljevalni program obratni strojni tehnik — smer tehnolog
- srednji program kovinarstvo in strojništvo — smer oblikovalec kovin
- srednji program metalurgija — smer kalupar livar in smer livarski modelar
- skrajšani program obdelava kovin in upravljanja strojev — smer oblikovalec kovin
- skrajšani program pridobivanje in predelava kovin — smer strojni livar in jedrar
- začetne tečaje angleškega in nemškega jezika
- tečaje za voznike viličarjev, avtodvigal, mostnih žerjavov, električnih in PRIMAT vozilov itd.

Izobraževanje po prilagojenih programih organiziramo v popoldanskem času v specializiranih učilnicah.

Informacije o pogojih za vpis daje izobraževalni center na Djakovičevi 53, soba 17, ali po telefonu 556 021 interna številka 1839. Udeležencem iz oddaljenih krajev nudimo možnost bivanja v domu učencev.

O programu aktiva upokojujencev

Naš zapis o ustanovitvi aktiva upokojujencev, objavljen v julijski številki časopisa, je ostal interesantom dolžan nekaj bistvenih informacij o delu in načrtih aktiva ter sklepih zbora.

Že poročilo iniciativnega odbora aktiva upokojujencev je navedlo glavne točke programa aktiva; te so bile na ustanovnem zboru tudi sprejete in obsegajo naslednje dejavnosti:

— skrb za socialne probleme in socialno varnost, za družbeni in osebni standard upokojujencev,

— skrb za fizično, psihično in zdravstveno počutje upokojujencev,

— varovanje pravic, ki izvirajo iz tekočega in lastnega minulega dela upokojujencev,

— razvijanje sodelovanja z družbenopolitičnimi organizacijami Litostroja, SOZD ZPS in organizacijami v krajevnih skupnostih, občini, mestu ter s podobnimi klubi oziroma aktivni drugih DO.

Morda vsakemu od nekaj nad sedemsto litostroskih upokojujencev ne bosta potrebna skrb in varstvo, ki jo zagotavlja gornji okvirni program — bo pa morda zato deloval toliko bolj zavzeto, da bi bili tega deležni drugi, ki živijo v manj ugodnih razmerah.

Vsak upokojujenec postane namreč član aktiva. Članarine pa mu ni treba plačevati, ker bo aktiv deloval brez nje.

Aktiv vodi predsedstvo, ki ima nalogo, da skladno s sprejetim programom izvaja sklepe zbora in usklajuje delo komisij za posamezna področja aktiva.

Na ustanovnem zboru aktiva je bilo z javnim glasovanjem izvoljeno **predsedstvo aktiva v katerem so:**

Rudi Jesenšek — predsednik, Adolf Straka — podpredsednik, Dragica Pogačar — tajnica.

in člani predsedstva: Boris Kalčič — PUM, Stane Koprivnik — OB, Avgust Martini — PZO, Emil Vogrič — IVET, Stane Kocjan — ZSE, Leopold Šolc — IRRP, Oskar Stich — SŠTS, Alojz Mrežar — MONT, Anton Erman — PROD, Antonija Škoflek — PTS, Antonija Plazar — PFSR, Janez Česnik — NAB, Sonja Mravlj — DS SSP, Lovro Eržen — PPO.

Nadzorni odbor sestavljajo: Jože Kušar — predsednik, Milan Špolar

— član, Alda Razpotnik — član, Marija Kovač — član, Ivan Samsa — član.

Poleg že povedanega velja posebej omeniti še to, da bo aktiv deloval preko sindikalne organizacije s komisijami oziroma s svojimi sekcijami, kar bi v okviru načrtovanih dejavnosti omogočilo vključitev čim več članov v živo sodelovanje, s tem pa v obravnavanje in reševanje njihovih želja.

Za obveščanje upokojujencev so dane vse možnosti z objavami v časopisu, kjer naj bi bil rezerviran v ta namen poseben upokojujski kotiček. K sodelovanju — pisanju — v njem so povabljeni vsi upokojujenci, saj si imajo vendar veliko povedati. Navzoči so se strinjali s predlogom, da ta kotiček poskuša oživiti dolgoletni član uredniškega odbora Tone Erman — ETO.

Ustanovni zbor aktiva upokojujencev je s priznanim občutkom za mero in čas spretno vodil ing. Leopold Šolc, nekdanji vodja projektantov turbinske opreme.

Pričakujemo, da se bo v kratkem zbralo predsedstvo na svojo prvo sejo, o čemer bomo seveda radi poročali.

ETO

Izleti v kimavcu

Tudi septembra bomo imeli vsak konec tedna možnost, da preživimo nekaj lepih uric v naravi skupaj z litostrojskimi planinci!

6. september: RATITOVEC — Na običajni letni pohod nas bo vodil vodnik Žebavec, ki si je že opomogel od Velebita.

14. september: DAN PLANINCEV — Na to vsakoletno srečanje slovenskih planincev vas bo popeljal lastnoročno sam predsednik PDL — vodnik Šarf.

20. september: KOKRSKA KOČNA — Ta teren posebno dobro poznata vodnika Vipotnik in Soklič, zato se bomo zaupali kar njima.

27. in 28. september: HPANCA—VODNIKOVA KOČA—KRMA — Če se vodnik Dolenc ne bo »zaplezel«, ko bo skušal fotografirati kako plani(n)ko, bomo srečno prikrmarili v Krmo...

DESETI BRAT NA MULJAVI

Komisija za kulturo pri konferenci osnovnih organizacij sindikata Titovih zavodov Litostroj je 20. junija 1986 organizirala obisk predstave Desetega brata, ki jo je na Muljavi predstavilo amatersko umetniško društvo z Muljave. Predstava se je udeležilo 66 delavcev Litostroja, za katere je bil organiziran brezplačen prevoz.

Uprizoritev prvega slovenskega romana Deseti brat v okolju, kjer se je Jurčič rodil in ustvarjal svojo prozo, je že sama po sebi pomemben kulturni dogodek, če pa se odvija še v naravnem okolju, ob gozdu za Krjavljevo kočjo, privlačnost zgodbe še toliko bolj poveča. K vsemu lepemu pa je pripomogla še lepa noč in prijetno vzdušje, ki so ga ustvarili igralci skupaj z gledalci. Igralska zasedba je bila dobra. Vsi so se prizadevali kar najbolje odigrati prizore, vendar je od vseh igralcev najbolj izstopal Krjavelj, ki je svojo vlogo zares mojstrsko odigral.

Predstava je uspešla in z njo smo bili zelo zadovoljni.

Zaradi velikega števila gledalcev in zaradi zanimanja, ki ga je zbudila ta predstava, si bo komisija za kulturo prizadevala organizirati še kakšen podoban kulturni dogodek, ki je delovnemu človeku tako potreben.

Janez Grom

Odšli so v pokoj

23. maja smo se v prijetni družbi poslovili od našega sodelavca Antona KOSIJA, ki je po 34 letih dela v Litostroju

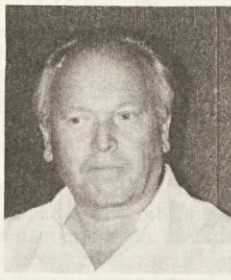
odšel v zaslužni pokoj.

V Litostroj je prišel leta 1952 kot delavec in je opravljal različne delovne naloge. Med delom je opravil strokovni izpit za strugarja, ključavničarja in visoko kvalificiranega monterja.

Zelo ga bomo pogrešali, saj je bil izredno sposoben skupinovodja v montaži vilicarjev. Med delavci je bil cenjen predvsem zaradi marljivosti in natančnosti pri delu.

Ob slovesu mu želimo veliko zdravja in sreče v krogu domačih ter se mu za vse njegovo dolgoletno delo najlepše zahvaljujemo.

Sodelavci

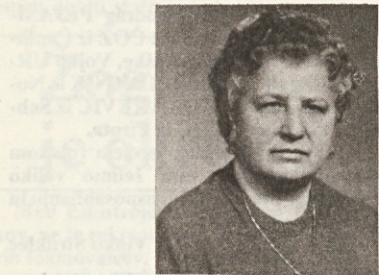

V prijetnem vzdušju smo se delavci livarne sive litine poslovili od naših dolgoletnih sodelavcev Marjana SOLCETA in Alojza ŠPENDETA. Za oba lahko rečemo, da sta rastla in se razvijala z Litostrojem v katerem sta preživela vso delovno dobo.

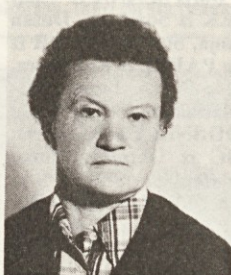
Z leti in delom sta se razvila v strokovnjaka na svojih področjih, tako da bomo njuno znanje in prispevek k uspehu livarne močno pogrešali.

Želimo jima veliko zdravja in sreče v družinskem krogu.

Sodelavci

Junija sta se v tozdu SŠTS Franca Leskoška-Luke upokojili dve naši sodelavki — Rajna JANKOVSKI in Marija BALTIČ. Rajna Jankovska je opravljala delo kuharice v kuhinji doma učencev polnih 21 let, Marija Baltić pa je skrbela za čiste

učilnice v šoli 9 let.

Obe tovarišici sta svoje delo opravljal vestno in vzorno. Zahvaljujemo se jima za ves trud in jima želimo še veliko zdravjih in srečnih let.

Sodelavci

30. maja letos je odšel v pokoj naš dolgoletni sodelavec Jože GREGORIČ. V Litostroj je prišel 1970. leta. Med svojim dolgoletnim delom, ki ga je opravljal kot embalažer v Odpravi, se je izkazal predvsem kot discipliniran in pošten sodelavec. S svojim nesebičnim delom je bil za vzgled mlajšim sodelavcem, zlasti ob številnih odpravah gotovih proizvodov, posebno ob zaključku poslovnega leta.

Za njegov trud in prizadevnost se mu

ob tej priložnosti iskreno zahvaljujemo in mu želimo še mnogo zdravih letih.

Sodelavci

Zahvale

Ob nenadni izgubi moža in očeta Andreja MARTINČIČA se najlepše zahvaljujemo sindikatu Litostroj za pomoč, izraženo sožalje in cvetje. Hvala tudi pihalnemu orkestru in vsem sodelavcem, ki so ga pospremili na zadnji poti.

Ana Martinčič in otroci z družinami

Ob mojem odhodu v pokoj se najlepše zahvaljujem sodelavcem, prijateljem in vodstvu tozda IRRP za dragocena darila ter prisrčne besede ob slovesu.

Vsem sodelavcem in prijateljem želim še naprej veliko zdravja, sreče in uspehov pri nadaljnjem delu!

Ivanka Lukanc

Svojim sodelavkam in sodelavcem se prisrčno zahvaljujem za vse lepe želje, ki so mi jih izrekli ob mojem slovesu in odhodu v pokoj. Prisrčna hvala tudi vsem za lepa darila, ki sem jih prejela ob tej priložnosti.

Posebej pa bi se rada zahvalila tovarišu Marjanu Bolti za poslovilne besede, ki me bodo dolgo spominjale na moje delo v tovarni in na številne prijetne sodelavke in sodelavce.

Nada Odeb

Ob mojem odhodu v pokoj se najlepše zahvaljujem vsem sodelavcem in sodelavkam za lepa darila in želje ob slovesu. Vsem skupaj želim še veliko zdravja in mnogo uspehov pri delu.

Slavica Škof

ZAHVALA ZA POMOČ

Osnovni organizaciji sindikata tozda OB se iskreno zahvaljujem za finančno pomoč pri desetdnevem zdravljenju v Atomskih toplicah.

Upokojujenec Filip Rant

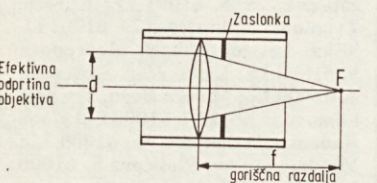
VIDEO

19

tehnika

Piše: P. Poženel

Boljši zoom objektivni imajo motorni pogon za spreminjanje goriščne razdalje, kjer spreminjanje poteka bolj enakomerno kot pri ročnem pogonu. Imajo pa tudi servomotor za spreminjanje zaslonke. Povezan je z ustreznimi elektronskimi krogovi, ki omogočajo njeno avtomatsko nastavljanje.

Primer: $d=25\text{ mm}$ $f=35\text{ mm}$
 $\text{SVETLOBNA JAKOST: } S = \frac{d}{f} = \frac{1}{1,4} = \frac{1}{35/25} = \frac{1}{1,4} = 1:1,4$
 OZNAČEVANJE OBJEKTIVA: 1:1,4 ; f=35 mm [ali 1,4/35]
 Sl.17. Svetlobna jakost objektiv

b) Elektronski del videokamere

Obsega snemalno cev ter ustrezne dele in elektronske kroge, potrebne za oblikovanje in premikanje snopa žarkov, za oblikovanje sinhronizacijskih impulzov in za obdelavo ter ojačanje videoposnela, kar je bilo že opisano v prejšnjih poglavjih.

Sposobnost videokamere je po tehnični strani omejena.

Za normalno delo kamere morajo biti izpolnjeni naslednji pogoji:

— **Potrebni nivo svetlobe** (v luksih, enota je lux).

Za pravilno delovanje kamere mora objektivi sprejeti minimum svetlobe. Kot osnova, ki določa potrebni nivo svetlobe, je vzeto »razmerje signal/šum«, t.j. razmerje med jakostjo koristnega signala slike in jakostjo motilnega šuma, ki ga na sliki vidimo in mu pravimo »šum«. Nekaj šumov povzročajo tudi vsa elektronska vezja, toda pri normalnem stanju je koristni signal tako močan, da prevlada vse šume.

Za nazorno predstavitev razmerja signal/šum si zamislimo, da gledamo zelo dobro sliko na TV sprejemniku, ki je priključen na dober antenski sistem. Na sliki komaj opazimo šum (sneg). Če pa anteno izključimo, bomo zaradi močnega »snega« slika komaj še opazili. V prvem primeru smo imeli dobro razmerje signal/šum in je bila jakost signala slike veliko večja od jakosti šuma. V drugem primeru pa je bila jakost signala slike zelo majhna v primerjavi z jakostjo motilnega šuma.

Pri videokameri je nujno potrebno, da zagotovimo takšno količino svetlobe, da bo razmerje signal/šum dobro in da bo na sliki čimmanj šumov. Katera je ta

količina svetlobe, je odvisno od občutljivosti snemalne cevi v kameri in konstrukcijskih rešitev elektronskih vezij.

V tehničnih podatkih je na prospektih videokamer podan pod oznako občutljivost minimalni potrebni nivo svetlobe v luksih (lux ali lx), da dobimo sliko standardne kvalitete, t.j. določenega razmerja med signalom in šumom. Dodan pa je še podatek najnižjega nivoja svetlobe, pri kateri bo kamera še dala uporabno sliko. Ta podatek moramo vedno jemati s precejšnjo rezervo, ker je tudi pojem »uporabna slika« lahko zelo širok.

— **Obseg kontrasta** predstavlja sposobnost videokamere, da pravilno prenese na sliko razlike v osvetlitvah nekega motiva, in je razmerje med najsvetlejšo in najtemnejšo točko. Za normalno delo videokamere in drugih naprav to razmerje ne sme biti večje kot 1 : 20. Najsvetlejši del neke scene torej ne sme biti več kot 20-krat svetlejši od najtemnejšega dela. Tega pa ne smemo razumeti tako, da naj bi bila celotna scena enako osvetljena, ker bi bila tako zelo monotona.

— **Ločljivost ali rezolucija** je sposobnost videokamere, da prikaže tudi najbolj drobne detalje. Največji vpliv na ločljivost imata tip in kvaliteta snemalne cevi, ki tudi določata njeno zgornjo mejo. Ločljivost je odvisna še od obsega kontrasta in od optičnega sistema kamere. Predno začnemo s kamero snemati, moramo poznati karakteristiko ločljivosti, da bomo vedeli že vnaprej, katere scene bomo lahko posneli z zadovoljivo ostrino. Današnje neprofesionalne kamere imajo ločljivost od 230 do 300 linij, profesionalne pa 500 do 700.

Glasilo delavcev Titovih zavodov Litostroj izhaja mesečno (s posebnimi prilogi) v nakladi 6200 izvodov. Izdaja ga Odbor za obveščanje pri Konferenci OO sindikata Titovih zavodov Litostroj, ki je hkrati izdajateljski svet — Uredniški odbor: predsednik dipl. pol. Zlato Adlešič in člani: prof. Hrabroslav Premelj, Vjekoslav Jantol, Mirko Čepuran, Mira Šček, Slobodan Nikolić, Ludvik Šarf, Janez Elikan, Iztok Puhar, Silvan Štokelj in odgovorni urednik Karel Gornik, urednik Marijana Meglič, tehnični urednik Estera Lampič, novinar Tone Škrjanec, lektorica Vesna Tomc. — Telefon uredništva 558-341 (n.c.) interna 13-70, 13-71, 13-79. Tisk Tiskarna Ljubljana. Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu 421-1/72.

PLAVUT- KOTICEK

UREJA PLANINSKO DRUŠTVO LITOSTROJ

Ker smo opis poti objavili že pred izletom, tokrat rajši objavljamo več slik, ki naj pričarajo vzdušje na čudovitem izletu po severnem Velebitu. Organiziralo ga je PD Litostroj od 4. do 6. julija 1986.

1. Na začetku poti je seveda treba poskrbeti za moralo. Vodnik Žebavec zato pokaže in »obljubi« manjši »hribček«, ne pove pa, da se glavni vrh skriva šele za njim... Boljša polovica skrbno nadzira, zato se za zanesljivost ni bati...

2. Prvi uspeh je že tu — Mali Rajivac. Skupinski posnetek na vrhu! Na desni vodja odseka za izletništvo Janko čuva »najmlajšega« udeleženca — korenino Cedilnika, da je ne bi, živahen kot je, spet kam »popihal«...

3. Skrbna vodička Vika preverja, če ji vsi lahko sledijo... No, hoja po čudoviti Premužičevi poti pač ni težka, saj je to ena najlepših, če ne kar najlepša pot, kar jih imamo v Jugoslaviji. Predvsem pa je zelo udobno speljana, saj ni niti metra nepotrebnega spusta...

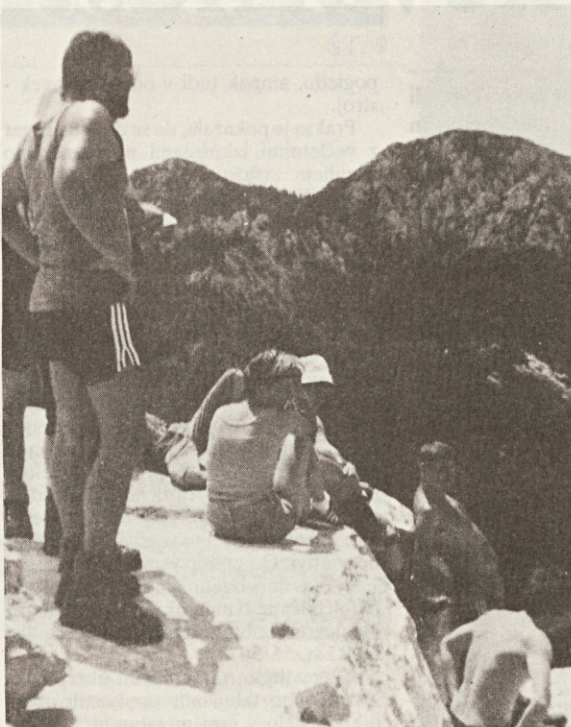

4. Vročina sicer ni neznosna, kot so jo nekateri pričakovali, toda takšna oprema kar prav pride. Ker je bil tiste dni sestanek OPEC na Brionih, so nekateri mislili, da imamo s seboj kot častnega gosta kakšnega šejka...

5. Da ne bi kdo mislil, da so na Velebitu sami zložni hribčki! Tudi za najbolj zahtevne alpiniste bi se našle čudovite stene. Mi smo seveda izbrali veliko lažje, a še vedno atraktivne pristope. Tudi kak tak pogled se pri-
leže...

Velebit - enkratno doživetje

Tekst in fotografije: Tone Tomažič

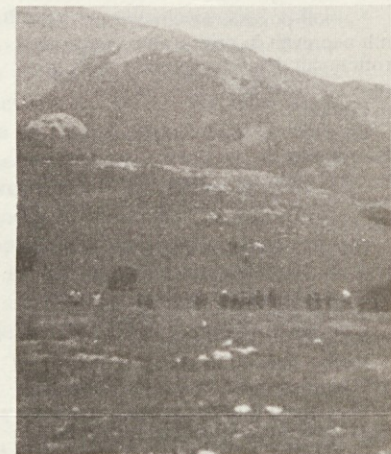
6. Na vrhu si je pač treba vzeti čas... tudi za praskanje hrbta... Na vrhovih, kot so Gromovača, Crikvena in Alančič, so čudoviti pogledi na morje in bližnje otoke (tudi na Golega... seveda z varne razdalje).

7. Takšnale senčica je sicer kar prijetna, vendar le za nekaj trenutkov fotografiranja, potem pa se vsakdo raje postavi na sonce, kajti nekaj ton nad glavo pač ne sprošča preveč...

8. Izlet je bil še dodatno prijeten tudi zaradi lagodnosti, saj nam je vso opremo prevažal avtobus. Zvečer pa je bilo le treba pljuniti v roke, kajti ta-bor se pač ni postavil sam...

9. Čeprav nas je bio skoraj trideset, bi lahko na nekatere vrhove, kot na primer na Alan, prišli kar vzporedno, saj so pobočja tako široka. Prav to — takšna raznolikost pa je glavna privlačnost tega lepega pogorja!

10. Toliko so nam govorili o medvedih, volkovih, kačah, da smo bili kar razočarani, ker v treh dneh nismo nič videli... Je vsaj tokrat kaj? Nič — malo debelejši črv...

11. Najlepše doživetje pa je bila tale slikovita gora Bačić kuk (čeprav je ni bilo v programu). Že od daleč se nam je kazala kot mogočna in težko dostopna. Slutili smo, da bo na njenem vrhu kar vrtoglavo...

13. In še priboljšek, kakršnih si na naših izletih lahko le malo privoščimo: Završnica. Mali Stanko je vso pot s seboj prenašal masko in plavutke, da se je potem lahko igral... Seveda pa smo v bistri hladni vodi uživali prav vsi...

12. ...in prav smo imeli. Prostor je bilo ravno za našo skupinico. Razgled pa čudovit! Prepadi na vse strani! Zanimivi stolpi v bližini... Prostrana planota Velebita... Morje je daljavi... Komur je zmanjkalo filma, je besnel...

POŠKODBE PRI DELU Z DELOVNIMI NAPRAVAMI IN PRIPRAVAMI

Spoznajmo nevarnost

Večina poškodb pri delu se zgodi na delovnih napravah in pripravah, ali pa so na nek način vzročno povezane z njimi. Specifičnosti tehnoloških in delovnih procesov se odražajo tudi v poškodbah pri delu.

Temeljita analiza vzrokov poškodb pri delu je pogoj, da se izvede strokovno zavarovanje nevarnih območij delovnih naprav in priprav.

Vrste nevarnosti na delovnih pripravah in napravah

Čim bolje poznavamo posamezne nevarnosti na delovni napravi ali pripravi, toliko bolje lahko izvedemo zavarovanje nevarnih območij. Kljub temu pa še vedno obstajajo primeri, da ni možno s tehničnimi ukrepi zadovoljivo zavarovati nevarnih območij, zato uporabimo zadnji varstveni ukrep — osebna varovalna sredstva.

Pri raziskavah poškodb pri delu na delovnih napravah in pri pripravah žal vse prevečkrat ugotavljamo, da premalo poznamo nevarnosti, ki objektivno nastopajo na delovni napravi ali pripravi. Skoraj vsaka delovna naprava je namreč sklop mehanizmov, ki se v različnih razmerah drugače obnašajo.

Nevarnosti rotirajočih delov

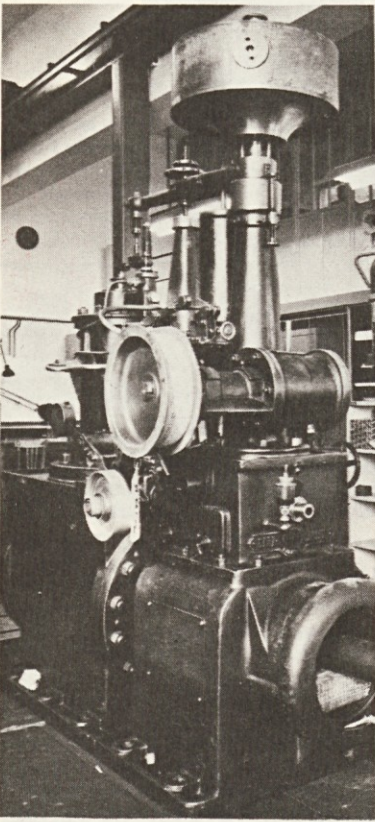
Najbolj pogoste nevarnosti na delovnih napravah in pripravah so nevarnosti rotirajočih delov (prenosniki moči, rotirajoči obdelovanec, vretena itd.).

Primer:
Delavec je med obratovanjem na koordinatnem vrtnem stroju meril pravkar obdelano vrtino. Rotirajoče vreteno mu je ovilo najprej roko, nato pa celo telo.

Do podobnega primera je prišlo na rezkalnem obdelovalnem stroju, ko je delavec s krpo čistil odrezke neposredno ob rotirajočem orodju. Rezkar je zagrabil krpo, nato pa delavčevo roko.

Veliko smrtnih in težkih poškodb pri delu se je zgodilo na strojih za valjanje pločevine in profilov. Poleg nezavarovanega nevarnega območja valjev so bili najpogostejši vzroki neupoštevanja navodil, ko so delavci izvajali čiščenje ali vzdrževanje med obratovanjem strojev.

Ni še za muzej

Letos marca smo dobili v popravilo prvi regulator iz hidroelektrarne Kraljevac, ki je že praznovala 75-letnico obratovanja. Zgrajena je bila na reki Cetini in je bila takrat največja elektrarna v Evropi (njena zmogljivost je 100 MW). Vsa oprema je bila izdelana v Budimpešti v tovarni GANZ. Vse tri regulatorje obnavljamo brez kakršnekoli dokumentacije, toda da to izgleda kot obnova srednjeveškega spomenika. Doslej smo uspešno obnovili že dva taka regulatorja. (Foto: B. Francelj, tekst: M. Trobec)

Nevarnosti zaradi premočrtnega gibanja

Najbolj karakterističen predstavnik teh nevarnosti so transportni trakovi, ki so največkrat povsem nezavarovani. Vsak poseg v nevarno območje je lahko usoden.

Primer:
Delavec je imel nalogo očistiti tla pod transportnim trakom, kjer se je nabiral livarski pesek, padajoč s transportnega traku. Ko se je delavec pri tem opraviu preveč približal napenjalnemu valju transportnega traku, je rokav delovne obleke zašel med transportni trak in napenjalni valj.

Potegnili ni samo delavčeve roke, ampak tudi glavo. Transportni trak se je ustavil šele, ko se je ves zgornji del telesa zagostil v napenjalni del transportnega traku.

Ugotovljeno je bilo, da transportni trak ni bil opremljen s stikalom za izklop v sili, prav tako pa ni bil ustrezno zavarovan.

Transportnega traku nihče od delavcev ni mogel ustaviti, ker je bil nameščen v kineti in tako delavca ni bilo možno videti.

Veliko težkih in celo smrtnih poškodb pri delu se zgodi na strojih za tlačno litje in na strojih za predelavo plastičnih mas. Nevarno je, da pride roka med zapirajoče orodje, pojavljajo se tudi nevarnosti brizgajoče kovine zaradi netesnosti in nevarnosti opeklin.

Neustrezno zavarovano premočrtno gibanje orodja ali mehanizmov za podajanje materialov je bilo usodno za prenekaterega delavca, ki je posegel v nevarno območje.

Posebno nevarni so taki stroji pri vzdrževanju, kar je razvidno iz naslednjega primera:

Delavec na stroju za tlačno ulivanje je opazil na površini izdelkov napako, ki jo je povzročal nalepljeni delec na gravuri orodja. Vzdrževalec (orodjar) je razmaknil orodje in pričel brusiti nalepek, sodelavci pa so opazovali njegovo delo. Eden od njih se je nehote dotaknil gumba za vklop delovnega giba, tako da je delavcu stisnilo glavo in zgornji del telesa med orodje.

Analiza je pokazala, da je bil deformiran sistem dvoročnega vklopa, tako da je bil eden stalno vklopljen (zalepljen). Aktiviranje delovnega giba je bilo možno izvršiti le z enim gumbom, kar dokazuje, da ni bil izpolnjen pogoj istočasnega vklopa obeh tipk dvoročnega vklopa v času do 0,5 sekunde.

Zaradi podobnih vzrokov se je na tlačnih livnih strojih za predelavo plastičnih mas poškodovalo mnogo delavcev. Varnostna naprava na dvoročni vklop se torej ni pokazala kot ustrezna. Dosti bolj zanesljiva varnostna naprava na takih strojih je blokirna varnostna naprava.

Opisali smo samo nekatere primere poškodb pri delu z delovnimi napravami in pripravami.

Tudi neustrezno zavarovane delovne naprave in priprave so vzrok marsikateri poškodbi.

Varnostna naprava mora varovati delavca pri delu pred poškodbami, obenem pa mora čim manj ovirati delavca pri upravljanju stroja. Izpolniti oba pogoja pa je za konstruktorje in projektante delovnih naprav in priprav precej težka naloga. Ta naloga je toliko težja, ker moramo ugotoviti, da nimamo ustreznih predpisov, ki bi sledili sodobnim dosežkom tehnološkega razvoja.

Predpisani varnostni ukrepi in normativi

Pravilnik o splošnih ukrepih in normativih varstva pri delu z delovnimi napravami in pripravami (Ur. list SFRJ št. 15/87), predpisuje ukrepe in normativne za varstvo pri delu z delovnimi napravami in pripravami, ki se uporabljajo v tehnoloških postopkih. Dokajšnja zastarelost tega predpisa (izdan je bil v letu 1967) pa njegovo uporabo zelo omejuje.

Z uporabo dosežkov tehnične kibernete so delovne naprave in priprave doživele neslučen razvoj. Uporaba procesnih računalnikov, mikroprocesorjev itd. zahteva tudi povsem drugačno normativno opredelitev, kajti pojavljajo se nove včasih neznane nevarnosti. Do bistvenih sprememb ni prišlo samo v tehničnem

pogledu, ampak tudi v odnosu človek - stroj.

Praksa je pokazala, da se dober strugar z večletnimi izkušnjami na numerično krmiljeni strojni slabše obnese kot nekvalificiran delavec, ki smo ga naučili le tistih aktivnosti, ki jih je potrebno izvajati za izvedbo predpisanega programa. Torej gre za povsem nov element, ko delavec več ne vodi tehnološkega postopka.

Kako je navedeni predpis zastarel, lahko sklepamo že po tem, da posveča celo poglavje prenosnikom moči — transmijskim pogonom, ki jih skoraj ni več.

Poleg pravilnika o splošnih ukrepih in normativih za varstvo pri delu z delovnimi napravami in pripravami pa predpisujejo varstvene ukrepe in normativne tudi nekateri posebni varstveni ukrepi in normativi. Omenimo samo nekatere:

- Pravilnik o tehničnih in zdravstveno tehničnih varstvenih ukrepih pri delu pri kemično-tehnoloških procesih (Ur. list FLRJ št. 55/50),

- Pravilnik o tehničnih ukrepih in zdravstveno tehničnih varstvenih ukrepih pri delu v črni metalurgiji (Ur. list št. 7/55),

- Pravilnik o higienskih in tehničnih varstvenih ukrepih pri predelovanju in obdelovanju kovin (Ur. list FLRJ št. 40/61),

- Pravilnik o higienskih in tehničnih varstvenih ukrepih pri mehaničnem predelovanju in obdelovanju lesa in podobnih materialov (Ur. list FLRJ št. 40/61).

Skupni imenovalci naštetih predpisov je zastarelost, kajti vsi našeti predpisi so bili sprejeti pred letom 1961.

Navedeni so samo nekateri razlogi, ki zahtevajo spremembo pravilnika o splošnih ukrepih in normativih za varstvo pri delu in z delovnimi napravami.

Republiški inšpektor se je aktivno vključil v izdelavo ustreznega predpisa. Potrebno pa je pritegniti k sodelovanju združeno delo in pooblaščenice organizacije združenega dela, ki se ukvarjajo s področjem varstva pri delu.

Periodični pregledi in preizkusi delovnih naprav in priprav

Obveznost iz 16. člena zakona o varstvu pri delu konkretizira Pravilnik o periodičnih preiskavah ekoloških razmer na delovnih mestih in v delovnih prostorih ter o pregledih in preizkusih delovnih priprav in naprav (Ur. list SRS št. 16/75).

Dosedanja praksa pa kaže, da še vedno ne izvajamo predpisanih pregledov in preizkusov tako, kot je določeno s pravilnikom. Kadar pa se taki pregledi in preizkusi le izvajajo, gre včasih zgolj za formalno izpolnjevanje obveznosti. Najbolj nevarne naprave večinoma niso pregledane, pregledujemo le preproste delovne naprave, kjer so tudi nevarnosti sorazmerno majhne.

Poseben problem predstavlja izdaja certifikata o periodičnem pregledu in preizkusu. Vse prevečkrat se namreč dogaja, da sicer odstranimo ugotovljene pomanjkljivosti, vendar pa se nato pojavijo nove. Tako se dogaja, da naprava ali priprava nikoli ni urejena, zato tudi ni možno izdati certifikata.

Težave pri izvajanju periodičnih pregledov in preizkusov so tudi v strokovnem kadru. Skoraj ni delovne organizacije, ki ne bi imela težav pri sestavi strokovne komisije za izvajanje periodičnih pregledov in preizkusov. Večina ni dovolj strokovnih delavcev s primerno strokovno izobrazbo (visoka ali višja), pa tudi način nagrajevanja in odgovornosti ni opredeljen.

Predvsem pa je osnovni razlog v tem, da se odgovorni delavci premalo zavedajo, ali pa sploh ne, da so taki pregledi in preizkusi predpisani. Dostikrat se odgovorni vodstveni delavci začudijo, ko se ob raziskavah poškodb pri delu zahteva certifikat o periodičnem pregledu in preizkusu delovne naprave ali priprave. O tem, da nekateri ne ločijo pojma in pomena atesta in pismene izjave oziroma certifikata, pa skoraj ne kaže izgubljeni besedi! Posledica tega je vsekakor v pomanjkljivem poučevanju o varstvu pri delu.

V sklop celovitega varstva pri delu z delovnimi napravami in pripravami spada tudi preventivno vzdrževanje delovnih naprav in priprav.

Podobne težave kot pri periodičnih pregledih in preizkusih delovnih naprav se pojavljajo tudi pri tem. Veliko delovnih organizacij namreč ne izvaja preventivnega vzdrževanja, ali pa se sploh ne zaveda bistvenega pomena takega vzdrževanja. S stališča varstva pri

Priznanje

»Vatrostalna« iz Zenice je organizacija združenega dela, ki oskrbuje livarne in železarne z ognjeodpornim materialom. S svojimi strokovnjaki izvaja projektiranje in izgradnjo industrijskih peči in ostalih toplotnih agregatov, montažo, vzdrževanje in modernizacijo. Zaradi izredno dragih surovin, potrebnih za ognjeodporna materiale, v svetu razvijajo nove, ki ustrezajo visokim zahtevam takih materialov, zlasti zmanjšanju specifične porabe ognjeodpornega materiala za izdelavo litine.

V desetletnem obdobju sodelovanja Litostroja in Vatrostalne na tehničnem področju so mnogi domači materiali iz Busovače, tovarne za proizvodnjo ognjeodpornega materiala, ki je tozda Vatrostalne, nadomestili uvožene. Litostrojska livarna je nove materiale preizkusila in jih priporočila tudi ostalim livarnam.

Ob petindvajsetletnici dela tozda tovarne Busovača je delavski svet na seji 6. junija podelil Litostroju plaketo, ob tem jubileju edino v Sloveniji, v znak priznanja za uspešno poslovno sodelovanje in prispevek k razvoju družbenoekonomskih odnosov. V imenu tozda PUM Livarne jo je prevzela in v imenu »Vatrostalne« predala predstavnica »Vatrostalne« v Litostroju, skoraj naša dipl. ing. Ljiljana Golič.

Mira Šček

delu je to izjemnega pomena, saj je poleg ekonomskega učinka zagotovljena uporaba tehnično dovršenih priprav in naprav. S preventivnim vzdrževanjem namreč pravočasno odkrivamo in preprečujemo okvare na strojih, ki so pogostokrat tudi vzrok poškodbe pri delu.

Poleg navedenega so periodični pregledi in preizkusi združljivi s preventivnim vzdrževanjem v tem, da se po končanem preventivnem pregledu opravi tudi periodični pregled in preizkus. Tako delovne naprave ali priprave ni potrebno dvakrat vzeti iz delovnega procesa.

Programi periodičnih pregledov in preizkusov ter preventivnega vzdrževanja pa večinoma niso usklajeni in tako vsak po svoje izvaja pregled.

Vzdrževanje ne moremo omejiti samo na občasna nujna popravila, ampak jih moramo sistematično pregledovati in preizkušati. Glede na to je tudi metodologija periodičnih pregledov in preizkusov ter preventivnih pregledov podobna.

Zaključek

Obravnavali smo nekatere primere poškodb pri delu z delovnimi napravami in pripravami. Kljub temu, da je človeški faktor čestokrat vzrok poškodb pri delu, pa ne moremo mimo dejstva, da imamo še veliko delovnih priprav in naprav, ki sploh niso zavarovane, ali pa so varnostne naprave pomanjkljive, deformirane, napačno nameščene in tako dalje.

Zastarelost predpisanih varstvenih ukrepov in normativov pa po svoje prispeva k dokajšnji neurejenosti delovnih priprav in naprav. Vse to zahteva spremembo pravilnika o splošnih ukrepih za varstvo pri delu z delovnimi pripravami in napravami.

Izvajanje periodičnih pregledov in preizkusov delovnih naprav in priprav je pogostokrat zgolj formalno, brez vsebine, kar je razvrednotilo njihov pomen in namen. Podobno lahko ugotovimo tudi za preventivne pregled.

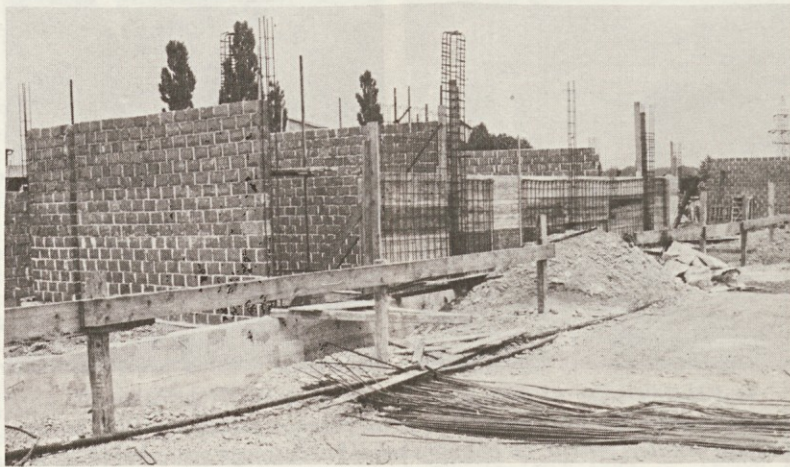
Kot izziv pa na koncu omenimo termin »delovne naprave in priprave«. Povsem jasno je, da ta termin ni posrečeno izbran, saj si pod tem pojmom ne predstavljamo tistega, kar naj bi predstavljal.

Na primer strokovnjaki strojništva uporabljajo ta termin za del stroja, ki stroju služi kot priprava, zaradi tega nastanejo mnogi nesporednosti, tako pri izdajanju javnih listin kot pri praktični uporabi.

Pri izdelavi novega predpisa naj torej sestavljali in oblikovalci razmišljajo tudi o tem!

Republiški inšpektor

za delo
Milan Srna, dipl. ing.

V zadnjih dneh julija smo si ogledali gradbišče antikorozijske zaščite — kar predstavlja del največje litostrojske investicije »proizvodnja energetske opreme«. Delavci gradbenega podjetja SGD »Beton« pospešeno izvajajo dela na prizidku k objektu in pripravi temeljev za montažo nosilnih stebrov konstrukcije. (Foto: T. Škrjanec)